Oppaita palokunta-laisille 5

Kipinä-opas
Palokuntanuorisotoiminnan käsikirja

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
SPEK

Palokuntanuorisotoiminta on palokunnissa järjestettyä harrastustoimintaa 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Jokainen nuorisotoimintaan osallistuva nuori tai kouluttaja saa valmiuksia ja taitoja toimia arkielämän yllättävissäkin tilanteissa.

Kipinä on palokuntanuorisotyöntekijän perusopas ja käsikirja. Oppaaseen on koottu aineistoa, jota osastonjohtajat sekä muut toimihenkilöt tarvitsevat suoriutuakseen päivittäisistä ja harvemmin eteen tulevista tehtävistä. Opas antaa vinkkejä nuoriso-osaston toiminnan pyörittämiseen sekä perustietoa monista mahdollisesti eteen tulevista kysymyksistä.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö | Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki | spekinfo@spek.fi | www.spek.fi

Kuvat
Pihla Liukkonen (kansi, s. 4, 6); Brand Photo Oy (s. 16, 38); Oskari Ervasti (s. 32, 50)

Ulkoasu
Aleksi Salokannel / SPEK

ISBN 978-951-797-731-9 (pdf)
Helsinki 2024

Julkaisija
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin (09) 476 112, spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Sisällys

Saatteeksi 5

Palokuntanuorisotoiminta 7
Nuorisotoiminnan vaikutukset, tavoitteet ja arvot 7
Palokuntanuorisotoiminnan organisaatio 11

Hallinto ja talous 17
Nuorisolaki 17
Laki nuorista työntekijöistä 18
Laki nuorten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi 21
Yhdistystoiminta ja yhdistyslainsäädäntö 21
Vakuutukset ja vastuuasiat 23
Nuoriso-osaston hallinto 24
Hallinnon kirjalliset tehtävät 27
Nuoriso-osaston talous 29

Palokuntanuoret 33
Palokuntanuorten kanssa toimiminen 33
Nuoriso-osaston johtaminen 34

Nuoriso-osaston toiminta 39
Toiminnan suunnittelu 39
Viikkoharjoitukset ja kouluttaminen 41
Opetus ja sen suunnittelu 44
Turvallinen palokuntatoiminta 49

Käytännön vinkkejä opetukseen 51
Motivointi, lähtötason kartoitus ja aiheeseen ankkurointi 51
Osallistavia opetusmenetelmiä 52
Menetelmiä ideointiin tai ongelmanratkaisuun 56
Itsearviointi ja kouluttajana kehittyminen 58
Muita suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä 59
Viikkoharjoitusten ulkopuolinen toiminta 62
Vinkkejä palokuntien nuoriso-osastojen viestintään 69
Kilpailutoiminta 75

Liitteet 79
Esimerkki toimintasuunnitelmasta 79
Esimerkki toimintakertomuksesta 82
Esimerkki kausisuunnitelmasta 85
Kirjallisuutta ja hyödyllisiä sivustoja 88

Saatteeksi

Luet parhaillaan lokakuussa 2023 päivitettyä Kipinä-opasta eli palokuntanuorisotoiminnan käsikirjaa. Tämä on järjestyksessään kuudes palokuntanuorten kanssa toimiville tarkoitettu opas, johon on kerätty aineistoa ja linkkejä tukemaan nuoriso-osastojen johtajien, kouluttajien ja ohjaajien työtä. Tässä oppaassa on ollut pohjana aiemmat Kipinä-oppaat. Opas julkaistaan ainoastaan sähköisenä ja opasta pyritään päivittämään säännöllisesti.

Oppaasta löytyy perustietoa palokuntanuorisotoiminnasta, nuorisotoimintaa koskevista laeista ja nuorisotoiminnan järjestämiseen liittyviä ohjeistuksia. Oppaassa kerrotaan myös toimintaa koskevien suunnitelmien laatimisesta, viikkoharjoitusten ja opetuksen suunnittelusta sekä leiri- ja kilpailutoiminnasta.

Päivityksessä opasta on tiivistetty ja sisällöt on päivitetty tai uudistettu ajantasaisiksi sekä lisätty linkkejä materiaaleihin, joiden kautta pääsee tutustumaan eri aiheisiin laajemmin.

Toivottavasti löydät päivitetystä Kipinä-oppaasta tarvitsemasi tiedon palokuntanuorten kanssa toimiessasi.

Mukavia lukuhetkiä!

Toimituskunta
Outi Kunnamo
Niko Ara
Outi Spolander

Palokuntanuorisotoiminta

Palokuntanuorisotoiminnalla tarkoitetaan palokunnissa järjestettävää harrastustoimintaa 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Palokuntanuorisotoimintaan osallistumalla saa valmiuksia ja taitoja toimia arkielämän yllättävissäkin tilanteissa. Nuorten viikkoharjoituksissa harjoitellaan monia yleishyödyllisiä taitoja, kuten esimerkiksi alkusammutusta ja ensiapua. Lisäksi palokuntaharrastus tarjoaa nuorelle hyvän ja turvallisen yhteisön, jossa harjoitellaan ryhmätyötaitoja, sosiaalisia taitoja sekä muita nuoren kasvua tukevia taitoja.

Palokuntanuorisotoiminta ei koostu pelkästään viikkoharjoituksista. Vuosittain järjestetään palokuntaleirejä, joilla voi suorittaa palokuntanuorten koulutusjärjestelmän mukaisia kursseja.

Joka neljäs vuosi järjestetään lisäksi valtakunnallinen leiri. Seuraava valtakunnallinen suurleiri järjestetään vuonna 2026. Palokuntanuoret voivat osallistua kilpailutoimintaan erilaisissa alueiden kilpailuissa tai suomenmestaruuskilpailussa. Nuoriso-osastot voivat järjestää myös retkiä, virkistystapahtumia, 24 tunnin harjoituksia ja muuta viikkoharjoitusten ulkopuolista toimintaa.

Nuorisotoiminnan vaikutukset, tavoitteet ja arvot

Palokuntanuorisotoiminnan tavoitteena yksilötasolla on yhteiskuntakelpoisten ja vastuullisten kansalaisten kasvattaminen. Vaikka nuori ei jatkaisikaan harrastuksessa aikuiseksi saakka, hän saa todennäköisesti paljon hyödyllisiä taitoja ja uskallusta auttamiseen.

Monilla pelastustoimen ammattilaisilla ja sopimuspalokuntalaisilla on taustalla jo lapsena alkanut palokuntaharrastus, ja palokuntanuorisotoiminnan yhtenä tavoitteena onkin turvata palokuntatyön jatkuvuus.

Palokuntanuorisotoiminnan suunnittelussa tulee huomioida niin palokuntanuorisotoiminnalle asetetut kasvatukselliset, koulutukselliset kuin turvallisuusviestinnällisetkin tavoitteet sekä pelastustoimen ja palokuntanuorisotoiminnan arvot.

Palokuntanuorisotoiminnan tavoitteet

- **Kasvatukselliset tavoitteet:** Tukea nuorten kehittymistä itsenäisiksi, itseensä luottaviksi ja yhteistoimintaan pystyviksi aikuisiksi
- **Koulutukselliset tavoitteet:** Auttaa nuoria saamaan valmiudet toimia oikein ja turvallisesti erilaisissa elämässä vastaantulevissa tilanteissa niin, että erityisenä painopisteenä on taidot ihmishengen turvaamiseksi ja pelastamiseksi
- **Turvallisuusviestinnälliset tavoitteet:** Herättää ja edistää myönteistä asennoitumista turvallisuudesta huolehtimiseen sekä turvallisuusasioiden edistämiseen

Palokuntanuorisotoiminnan arvot

- **Tasapuolisuus ja välittäminen:** Palokuntanuori arvostaa ja huomioi toisia.
- **Turvallisuus ja vastuu:** Palokuntanuori osaa ja uskaltaa toimia erilaisissa tilanteissa.
- **Luotettavuus:** Palokuntanuori on luotettava ja vastuuntuntoinen.

Pelastustoimen arvot

INHIMILLISESTI
AMMATILLISESTI
LUOTETTAVASTI
YHTEISTYÖSSÄ

Palokuntanuorisotyön historia

Palokunta-aate rantautui Suomeen 1800-luvulla, saaden vauhtia Turun palosta vuonna 1827. Suomen ensimmäinen vapaaehtoinen palokunta perustettiin Turkuun vuonna 1838. Palokuntatoiminnan suosion kasvamisen myötä toimintaan liitettiin myös sivistyksellisiä tavoitteita, ja vapaapalokunnat perustivat niin kirjastoja, lukusaleja, kuoroja kuin soittokuntia ja teatteriryhmiäkin sekä järjestivät kansanjuhlia ja urheilukilpailuja.

Jo varhaisessa vaiheessa ymmärrettiin palokuntanuorten merkitys yleisen auttamishalun kasvattamisessa sekä palokunnan jatkuvuuden takaamisessa. Palokuntanuorisotoimintaa on ollut ainakin Oulunkylässä ja Lahdessa jo 1800-luvun loppupuolella, ja molempiin palokuntiin perustettiin vuonna 1908 virallisesti poikaosastot. Palokuntanuorisotoimintaa alettiin organisoida virallisesti 1952 perustetun palokuntapoikatyötoimikunnan myötä. Ensimmäiset tytöt tulivat toimintaan mukaan 1970-luvulla ja 1976 toiminnan nimi vaihtui virallisesti palokuntanuorisotyöksi.

Palokuntanuorisotoiminnan tulevaisuus

Vapaaehtoisten palokuntien toimintaedellytysten täyttyminen ja jäsenmäärä huolestuttavat yhteiskunnallisella tasolla. Palokuntatoiminnan kannalta on tärkeää, että nuorisotoimintaan panostetaan ja sen arvo huomataan.

Varsinkin suuremmilla paikkakunnilla on tarjolla paljon harrastuksia, ja nuoriso-osastojen olisikin panostettava sekä näkyvyyteen että rekrytointiin, jotta palokuntanuorisotoimintaan riittää harrastajia. Kannattaakin siis kuulua ja näkyä katukuvassa, järjestää erilaisia tapahtumia ja tempauksia sekä hyödyntää rekrytoinnin avuksi viime vuosina kehitettyjä materiaaleja. Materiaalia löytyy runsaasti mm. SPEKin hallinnoimalta Palokuntaan.fi/rekrytointiapua -sivulta. Lisäksi erinomaisia keinoja tehdä itseään näkyväksi on mm. aktiivinen somen päivittäminen sekä kouluvierailut.

Nuorille tulisi tarjota monipuolista ja mielekästä tekemistä. Erityisesti tulee muistaa 16–17-vuotiaiden nuorten sitouttaminen palokuntaan ja innostaminen jatkamaan palokuntaharrastusta esimerkiksi jakamalla heille vastuuta ja ottamalla heidät mukaan hälytysosaston toimintaan sammutusmiesharjoittelijoiksi. Kynnys hälytysosastoon liittymiseen voi olla suuri, joten nuoret kannattaa kutsua henkilökohtaisesti mukaan ja ottaa heidät alusta asti porukkaan.

Nuoriso-osastojen johtajien ja kouluttajien osaamisen kehittämisen tulee olla jatkuvaa. Palokuntakouluttajakurssi antaa hyvät valmiudet palokuntalaisten kouluttamiseen. Nuorten kanssa toimiminen -kurssi luo hyvät valmiudet erityisesti nuorten kouluttamiseen ja nuorten kanssa toimimiseen. Palokuntien olisi hyvä hyödyntää myös ulkopuolisia resursseja palokuntanuorisotoiminnassa. Lasten ja nuorten vanhemmat tai huoltajat ovat iso hyödyntämätön voimavara, ja aktiivisella rekrytoinnilla sekä hyvällä perehdytyksellä heistä saadaan osaavia ohjaajia kouluttajien ja osastonjohtajan tueksi harjoituksiin ja tapahtumiin. Ulkopuolelta tuleville apuohjaajille on myös tarjolla perehdytysmateriaali.

Palokuntanuorisotoiminnan organisaatio

Organisoitumisen historia

Paikalliset tarpeet ja erityispiirteet ohjaavat palokuntanuorisotoimintaa, mutta monia asioita tehdään yhteistyössä muun palokuntaorganisaation kanssa. Palokuntien välistä yhteistyötä on tehty lähes yhtä kauan kuin Suomessa on palokuntatoimintaa ollut. Esimerkiksi noin joka neljäs vuosi järjestettävään yleiseen palokuntalaiskokoukseen ovat palokuntalaiset tervetulleita käsittelemään muun muassa palokuntanuorisotoimintaa koskevia asioita.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) organisoi valtakunnallista yhteistyötä sekä tuottaa muun muassa koulutusmateriaalia. Valtakunnallisen ja pelastusliitoittain tapahtuvan yhteistyön lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi lähipalokuntien tai ulkomaisten palokuntien kanssa.

Organisaatio

Palokuntanuori on kaiken palokuntanuorisotoiminnan lähtökohtana. Toiminnan avuksi ja tueksi on muodostettu erilaisia yhteistyöelimiä, joiden tarkoituksena on huolehtia siitä, että palokuntien toiminta sujuu mahdollisimman hyvin. Nuorisotyön organisaatiota voidaan kuvata seuraavanlaisella kaaviolla:

Palokuntaa harrasti vuonna 2022 noin 7800 nuorta ja heidän kanssaan toimi noin 4800 kouluttajaa. Nuoriso- ja varhaisnuoriso-osastoja on 641 ympäri Suomea. Tilastot päivittyvät vuosittain ja tuoreimmat luvut löytyvät HAKA-tilastosta.

Paikallinen palokuntanuorisotoiminta

Käytännön työssä palokuntanuoriso-osastoa johtaa nuoriso-osaston johtaja. Apunaan hänellä tulisi olla varajohtaja ja kouluttajia, jotka jakavat työn hänen kanssaan. Kouluttajat osallistuvat palokuntanuorisotoimintaan yleensä vapaaehtoisesti ja korvauksetta. Joissakin palokunnissa nuorten harjoitusten vetämisestä maksetaan korvaus. Puolivakinaisessa palokunnassa palomiehen tehtäviin voi kuulua myös nuoriso-osaston toiminnan ohjaaminen.

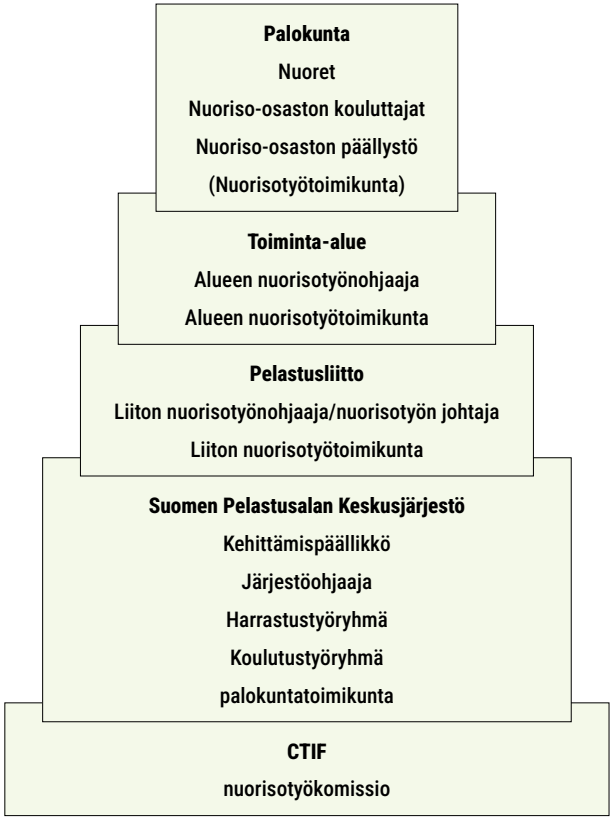

Alueellinen palokuntanuorisotoiminta

Alueellisia pelastusliittoja on yhteensä 13. Pelastusliitot järjestävät ja organisoivat esimerkiksi erilaisia kursseja, kilpailuja ja opintopäiviä sekä välittävät materiaaleja esimerkiksi koulutuksen tueksi. Pelastusliitot kehittävät myös alueensa turvallisuutta. Pelastusliitot järjestävät myös vuosittain alueelliset palokuntanuorten leirit.

Jokaisen pelastusliiton alueella on nuorisotyötoimikunta, jonka tehtävänä on vastata alueella toteutettavasta toiminnasta alueen nuoriso-osastoille. Toimikuntien koot vaihtelevat alueittain, mutta niissä on vähintään puheenjohtaja ja nuorisotyön ohjaaja. Myös muita vastuuhenkilöitä voi olla nimettynä toimikunnan jäsenten lisäksi. Pelastusliiton alue voi olla jaettu useampaan toiminta-alueeseen. Toiminta-alueiden nuorisotyötä tekevät osastot kokoontuvat vähintään kerran vuodessa yhteiseen kokoukseen, jossa laaditaan mm. esitys nuorisotyötoimikunnan jäsenistä pelastusliiton hallituksille.

Nuorisotyötoimikunnan kautta voi vaikuttaa alueen nuorisotoiminnan tapahtumiin, kilpailuihin, koulutuksiin ja leireihin.

Valtakunnallinen palokuntanuorisotoiminta

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö eli SPEK on pelastus- ja turvallisuusalan yleishyödyllinen katto-, asiantuntija- ja palvelujärjestö. SPEKin erityisenä tehtävänä on pelastusalan sekä varautumisen ja väestönsuojelun kehittäminen. SPEKin nuorisotoimintaan kuuluvat materiaalien tuottaminen ja välittäminen, kurssinjohtajien koulutus, nuorisotoiminnan kehittäminen ja tukeminen sekä erilaisten valtakunnallisten tapahtumien järjestäminen. SPEK toimii valtakunnallisen, neljän vuoden välein järjestettävän leirin ohjausryhmässä ja organisoi leirin sekä valtakunnallisten kilpailuiden järjestäjähaun. Lisäksi keskusjärjestöstä pidetään yhteyttä nuoriso- ja pelastusalan muihin toimijoihin.

SPEKin hallitus nimeää valtakunnallisen palokuntatoimikunnan, joka puolestaan nimeää sen alaiset harrastustyöryhmän sekä palvelutyöryhmän. Harrastustyöryhmän alla toimii koulutustyöryhmä. Harrastustyöryhmän tehtävänä on osaltaan suunnitella, kehittää ja ohjata palokuntanuorisotoimintaa Suomessa.

Kansainvälinen palokuntanuorisotoiminta

Kansainvälistä toimintaa koordinoi Suomessa SPEK sekä vuonna 1900 perustettu kansainvälinen palo- ja pelastusalan järjestö CTIF:n Suomen kansallinen komitea. Palokuntanuorten kansainväistymistä tuetaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin kilpailuihin, seminaareihin ja muihin vastaaviin tapahtumiin. Valtakunnallisella tasolla toteutetaan muun muassa palokuntanuorten kouluttajavaihtoja.

CTIF:n Suomen kansallinen komitea organisoi Suomen kansalliset CTIF-kilpailut, jotka toimivat kansainvälisiä kilpailuja edeltävinä vuosina myös karsintakilpailuina.

Paikallistasolla joillain palokunnilla on ystävyyspalokuntia eri maissa. Ystävyyspalokuntien kanssa järjestetään vastavuoroisesti vierailuja palokunnissa

ja tutustutaan paikalliseen palokuntakulttuuriin. Ystävyyspalokuntiiin voidaan järjestää myös leirivierailuja.

Muut palo- ja pelastusalan toimijat

Palo- ja pelastusalan toimijoista nuoriso-osaston päällystön on hyvä tunnistaa lyhenteet SPPL ja SSPL. SPPL eli Suomen Palopäällystöliitto ry on aatteellinen yhdistys, jonka keskeisimpinä tavoitteina ovat yhteiskunnan turvallisuuden edistäminen ja jäsenistön ammattiosaamisen kehittäminen.

SSPL eli Suomen Sopimuspalokuntien liitto ry on vapaaehtoisuuteen perustuvien sopimuspalokuntien (VPK) liitto. Sen jäsenyhteisöt ovat vapaaehtoisia palokuntia, henkilökohtaisen sopimuksen palokuntien palomiesyhdistyksiä sekä laitos- tai tehdaspalokuntia, jotka toimivat myös sopimuspalokuntina.

Hallinto ja talous

Nuorisolaki

Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia, kykyä ja edellytyksiä yhteiskunnassa sekä tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä ja niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. Lain tarkoituksena on myös tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa ja edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtana tavoitteilla on yhteisvastuu, kansainvälisyys, monikulttuurisuus, kestävä kehitys, ympäristön ja elämän kunnioittaminen, terveet elämäntavat sekä monialainen yhteistyö. Nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta, kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Nuorisolaissa säädetään myös valtakunnallisten nuorisoalan toimijoiden valtionapukelpoisuuksista sekä valtionavustusten myöntämisestä.

Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta

Kunnat, nuorisoyhdistykset, kuten esimerkiksi vapaapalokunnat, ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt vastaavat nuorisotyön toteuttamisesta. On hyvä huomioida, että nuorisolain määritelmän mukaisesti nuoriksi luokitellaan kaikki alle 29-vuotiaat.

Laki nuorista työntekijöistä

Palokuntanuoriin liittyvät erityiskysymykset

Laki nuorista työntekijöistä koskettaa palokuntia, joissa 16–18-vuotiaat nuoret voivat osallistua hälytysluonteisiin tehtäviin. Tällaisissa tilanteissa esimerkiksi kohteeseen siirtymistä hälytysajona tulee välttää. Pelastustoimintaan liittyvään tukitoimintaan, kuten huoltotehtäviin, on mahdollista käyttää riittävän koulutuksen saaneita nuoria henkilöitä silloin, kun tehtävistä ei aiheudu nuorten työntekijöiden suojelusta annetussa lainsäädännössä tarkoitettua vaaraa. Varsinaiseen pelastustoimintaan kuuluviin tehtäviin ei jatkossakaan ole perusteltua ottaa alle 18-vuotiaita henkilöitä.

Vaikka palokuntanuorten kohdalla kyse ei olekaan palkkatyöstä vaan harrastamisesta, laissa mainitut turvallisuusnäkökohdat täytyy huomioida, jotta harjoittelu voidaan toteuttaa turvallisesti.

Työaika, kielletyt ja vaaralliset työt

Alle 16-vuotias ei saa osallistua hälytysluonteisiin tehtäviin. Alle 18-vuotias voi osallistua hälytysluonteisiin tehtäviin tietyin rajoituksin. Nuoren työaika ei saa ylittää yhdeksää tuntia vuorokaudessa. Työajan on sijoituttava klo 6–22 välille.

Kiellettyjä töitä alle 18-vuotiailta ovat:

1. **työt, joissa esiintyy nuoren työntekijän ikään ja kokemukseen nähden liiallista rasitusta, huomattavaa vastuuta omasta tai toisten turvallisuudesta, huomattavaa taloudellista vastuuta tai erityisiä vaaroja, joita nuoret eivät kykene tunnistamaan tai välttämään;**
2. **yksintyöskentely silloin, kun siihen liittyy ilmeinen tapaturman tai väkivallan vaara;**
3. **psykiatristen potilaiden ja psyykkisesti tai sosiaalisesti häiriintyneiden hoito ja huolto;**
4. **kuolleiden käsittely ja kuljetus;**
5. **teurastus;**
6. **sukellus;**
7. **työ, jossa altistutaan haitallisesti myrkyllisille aineille tai syöpää, perinnöllisiä perimävaurioita tai sikiövaurioita aiheuttaville aineille tai aineille, jotka jollakin muulla tavalla voivat vaikuttaa ihmisen terveyteen pysyvästi;**
8. **palo- ja räjähdysvaarallisten aineiden ja erittäin helposti syttyvien nesteiden käsittely ilmeisen vaarallisissa olosuhteissa; sekä**
9. **työ, jossa altistutaan haitalliselle säteilylle.**

Vaaralliset työt

Nuori työntekijä, joka on täyttänyt 16 vuotta, saa tehdä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vahvistetussa esimerkkiluettelossa mainittua vaarallista työtä, jos suojelutekniikalla tai muuten on huolehdittu siitä, ettei nuoren työntekijän käyttöön tarkoitetuista laitteista tai aineista taikka työolosuhteista ole hänelle itselleen taikka hänen työnsä takia muille erityistä tapaturman tai terveyden vaurioitumisen vaaraa.

Ennen vaarallisena pidettävän työn aloittamista on tehtävä ilmoitus asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

1. **työntekijäryhmän tai työntekijän yleinen valmius aiottuun työhön;**
2. **vaarojen selvittäminen ja arviointi;**
3. **kemiallisille, fysikaalisille ja biologisille vaaratekijöille altistumisen luonne ja kesto;**
4. **työvälineiden valinta ja turvallinen käyttö;**
5. **poikkeukselliset työajat ja niiden perusteet;**
6. **opastuksen ja ohjauksen järjestäminen; sekä**
7. **muut työturvallisuutta varmistavat toimenpiteet.**

Valvonta ja neuvonta

Työsuojeluviranomaiset antavat ohjeita, neuvoja ja lausuntoja työsuojelussa annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta ja valvovat työsuhdetta koskevien säännösten noudattamista. Paikallistasolla valvontaa hoitavat työsuojelutoimistojen tarkastajat.

Lue lisää: Nuori työntekijä

Laki nuorten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi

Vuonna 2014 on tullut voimaan laki, joka antaa vapaaehtoistoiminnannan järjestäjälle mahdollisuuden selvittää rikostausta tietyin edellytyksin vapaaehtoisilta, jotka toimivat lasten ja nuorten kanssa. Lain avulla pyritään turvaamaan lapsen ja nuoren perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, suojelemaan lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja riistolta ja muulta vakavalta väkivaltarikollisuudelta ja houkuttelulta huumeiden käyttöön.

SPEK suosittelee vahvasti palokuntayhdistyksiä selvittämään lasten ja nuorten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustat ja kirjaamaan ne HAKAan. Lisätietoa rikostaustaotteesta sekä lasten turvallisuutta lisäävistä toimintatavoista voi lukea täältä: Allianssin toimintaohje.

Parhaiten lasten ja nuorten turvallisuutta ja koskemattomuutta edistetään toimintatapoja kehittämällä. Lue lisää turvallisesta palokuntatoiminnasta.

Yhdistystoiminta ja yhdistyslainsäädäntö

Suomen laki takaa yhdistymisvapauden jokaiselle, eli oikeuden perustaa yhdistyksen ja kuulua tai olla kuulumatta yhdistyksiin ja osallistua tai olla osallistumatta yhdistysten toimintaan.

Yhdistysten päätösvalta kuuluu sen jäsenille. Päätösvaltaa käytetään yhdistyksen kokouksissa. Yhdistysten täytyy noudattaa omia sääntöjään sekä yhdistystoiminnan periaatteet määrittelevää yhdistyslakia. Lue lisää Yhdistysten hyvä hallintotapa -suosituksesta.

Jäseneksi liittyminen

Jäseneksi liittymisessä pääsääntö on, ettei vanhemmilla ole oikeutta estää lastaan liittymästä esimerkiksi palokuntien nuoriso-osastoon, ellei tästä seuraa

huomattavaa taloudellista rasitusta. Edunvalvojalla ja huoltajalla on oikeus saada yhdistykseltä sama informaatio kuin alaikäisellä jäsenellä.

Päätösvalta ja äänioikeus

Yhdistyslain mukaan päätösvalta yhdistyksessä kuuluu sen jäsenille. He käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksissa. Päätösvaltaa käyttävät kokouksessa läsnä olevat. **Yhdistyslaissa on mainittu, että äänioikeus on 15 vuotta täyttäneellä jäsenellä**, ellei yhdistyksen säännöissä ole toisin määrätty.

Hallinto

Yhdistyslain mukaan yhdistyksessä tulee olla hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Näistä yhden on oltava puheenjohtaja, eikä hän saa olla vajaavaltainen. **Hallituksen jäseneksi voi ryhtyä 15 vuotta täyttänyt palokunnan jäsen.**

Hallituksen jäsenyys on tehtävä, jota kenenkään ei tarvitse ottaa vastaan vastoin tahtoaan. Tällöin on kieltäydyttävä kohtuullisessa ajassa. Muutoin henkilön katsotaan suostuneen hallituksen jäsenyyteen. Hallituksen jäseneltä voidaan vaatia jonkinlaista aktiviteettia, joskaan häntä ei voida pakottaa osallistumaan hallituksen kokouksiin. Tehtävien laiminlyönti voi kuitenkin aiheuttaa vahingon korvausvastuun.

Verotus

Palokunnat tai niiden nuoriso-osastot eivät tavallisesti ole verovelvollisia, pois lukien palokunnissa harvinaiset liiketulot.

Yhdistysrekisteri-ilmoitukset

Yhdistysten tulee tehdä Patentti- ja rekisterihallitukseen muutosilmoitus yhdistyksen sääntöjen, hallituksen puheenjohtajan sekä nimenkirjoittajan vaihtumisen yhteydessä. Sääntöjen muutos tulee voimaan vasta kun se merkitään rekisteriin.

Lue lisää SSPL:n oppaasta Palokuntayhdistys toimii.

Vakuutukset ja vastuuasiat

Palokunnan on huolehdittava, että nuorten vakuutukset ovat kunnossa. Nuoriso-osaston johtajien tulee selvittää, millä tavalla heidän palokuntansa vakuutusasiat on hoidettu. Pelastusliitolta kannattaa tarkistaa oman alueen nuoriso-osastoja koskevien vakuutusten olemassaolo ja sisältö. Myös huoltajien kanssa on hyvä keskustella palokunnan vakuutuksista ja nuorten mahdollisista omista vapaa-ajan matka- ja tapaturmavakuutuksista mahdollisia vakuutuskorvauksia haettaessa.

Leirit, retket, kilpailuharjoitukset, kilpailumatkat ja viikkoharjoitukset tulee merkitä tarkasti toiminta- ja kausiohjelmaan mahdollisia korvaustapauksia silmällä pitäen.

Vakuutusyhtiöt eivät välttämättä osaa tarjota vapaaehtoisille palokunnille täysin sopivia vakuutuksia suoraan, vaan vakuutusasioista keskustellessa kannattaa pyrkiä kuvaamaan toimintaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta vakuutusturvasta tulee riittävän kattava palokunnan tarpeisiin.

Erilaiset vakuutukset

Nuoriso-osastoilla tulisi olla ryhmätapaturmavakuutus. Se korvaa tapaturmaisesti aiheutuneet vahingot, kuten äkillisen ruumiinvamman, joka sattuu vakuutetun tahtomatta. Kannattaa myös miettiä, mitä muita vakuutuksia olisi hyvä olla. Esimerkiksi irtain omaisuus, kuten teltat ja kokoontumistilojen kalustot tulisi vakuuttaa ainakin palo- ja murtovakuutuksella, joka korvaa mahdollisen vahingon, vaikka kyse ei olisikaan osastojen omasta omaisuudesta. Myös nuorten kotivakuutukset voivat joissain tapauksissa korvata harrastuksissa ja vapaa-aikana aiheutuneita omaisuusvahinkoja, kuten kokoushuoneen lasin rikkoutumisen.

Kolmas vakuutusmuoto, jota osastojen on syytä harkita, on vastuuvakuutus. Se korvaa mahdolliset vahingot suhteessa kolmanteen osapuoleen esimerkiksi silloin, kun jonkun ulkopuolisen auto vaurioituu palokuntanuorten harjoituksissa. Vastuuvakuutus sisältää yleensä myös oikeusturvavakuutuksen niiltä osin, kun joudutaan määrittelemään, onko osasto korvausvelvollinen vai ei.

Tuottamuksen ja tahallisuuden vaikutus korvausvastuuseen

On tärkeää noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä työn turvallisesta suorittamisesta ja opettamisesta. Mikäli niitä ei noudateta, saattaa oikeus päätyä siihen, että vahingon aiheuttaminen on vähintään tuottamuksellista tai törkeissä tapauksissa jopa tahallista. Tällöin osastonjohtaja tai kouluttaja saattaa joutua rikosoikeudelliseen tai taloudelliseen vastuuseen. Vakuutusehtojen mukaan korvausta voidaan vähentää tai se voidaan evätä kokonaan, jos vakuutuksen ottaja tai sen edustaja on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella.

Nuoria kannattaa muistuttaa siitä, että tahallisen teon korvausvastuuseuraamukset tulevat nuoren itsensä maksettaviksi jo erittäin nuorella iällä. Korvausta aletaan periä nuoren mennessä työhön, jolloin korvattava määrä on saattanut kasvaa moninkertaiseksi. Vahingonkorvausvelvollisuuden alkamisikä ei siis ole 15 vuotta, kuten rikosoikeudellisen vastuun raja. Myös nuorten vanhemmat ja kouluttajat voivat joutua vastuuseen nuorten aiheuttamasta vahingosta, jos voidaan osoittaa, että he ovat laiminlyöneet valvontavelvollisuutensa.

Nuoriso-osaston hallinto

Tärkeimmät osaston hallinnolliset tehtävät ovat palokunnan sääntöjen ja johtosääntöjen noudattamisen valvonta sekä osaston talouden hallinta. Osaston päällystön kirjallisiin tehtäviin kuuluvat myös toiminnan tilastointi ja arkistointi sekä toimintasuunnitelman ja -kertomuksen laatiminen.

Nuoriso-osaston johtosääntö

Jokaiselle palokuntanuoriso-osastolle voidaan tehdä johtosäännöt. Mikäli johtosääntöjä ei ole, toimitaan yhdistyksen sääntöjen mukaan. **Johtosääntöjä kirjoittaessa tulee muistaa, että johtosääntöjen tarkoitus on mahdollistaa toimintaa, ei rajoittaa sitä.** Johtosäännössä linjataan nuoriso-osaston toimintaperiaatteet ja siitä löytyy esimerkiksi selkeät raamit sille, kenellä on valta ja velvollisuus vastata mistäkin nuoriso-osaston toiminnan osa-alueesta. Johtosäännön taustalla vaikuttavat nuoriso-osaston toimintaa koskevat lait, ohjeet ja määräykset.

Johtosääntö kertoo, mihin osaston toiminnalla tähdätään ja miten tavoitteeseen yritetään päästä. Se kertoo myös, miten osaston jäseneksi pääsee ja mitä jäseneltä vaaditaan.

Nuorisotyötoimikunta

Palokunta voi nimetä oman nuorisotyötoimikunnan (NTTK) tai sitä vastaavan toimielimen, joka toimii nuoriso-osaston päällystön tukena eri tilanteissa ja seuraa sekä kehittää nuoriso-osaston toimintaa. Jokainen palokunta päättää itse, kuinka suuren nuorisotyötoimikunnan se tarvitsee ja mitä tehtäviä se osoittaa toimikunnan eri jäsenille.

Riippuen palokunnan säännöistä nuoriso-osaston jäsenasiat, toimintasuunnitelmat, toimintakertomukset, talousarviot, tilinpäätökset ja päällystövalinnat hyväksyy lopulta palokunnan hallitus tai palokunnan yleiskokous. Eri asioista vastaava toimielin kannattaa tarkistaa oman palokunnan säännöistä.

Nuoriso-osaston päällystö

Nuoriso-osastolla tulee olla johtaja. Hän kuuluu palokunnan päällystöön. Johtajalla on paljon vaikutusvaltaa siihen, kuinka osasto toimii. Siten johtajan työ on myös erittäin palkitsevaa. Motivoitunut nuoriso-osaston johtaja ja aktiiviset varajohtajat ovat yksi toimivan palokunnan kulmakivistä.

Nuoriso-osaston johtaja johtaa osaston viikoittaista toimintaa sekä vastaa toiminnan laadusta johtosäännön tai palokunnan sääntöjen, pitkän tähtäimen suunnitelman, toimintasuunnitelman ja kausisuunnitelman mukaisesti.

Nuoriso-osaston päällystön työ on sitä helpompaa, mitä perehtyneempiä he ovat työtehtäviinsä. Perehtymisessä auttaa esimerkiksi nuoriso-osaston johtaja -kurssin suorittaminen. Pelastusliitto järjestää osaston johtajille omia nuoriso-osaston johtaja -kursseja.

Nuoriso-osaston päällystö vastaa palokunnan sääntöjen, osaston johtosäännön ja palokunnan toimintatapojen ja perinteiden noudattamisesta sekä toisaalta

palokunnan kokousten, hallituksen ja nuorisotyötoimikunnan päätösten toimeenpanosta. Palokunnan hallitus vastaa viime kädessä juridisesti nuoriso-osaston toiminnasta. Tehtäviä jaettaessa on hyvä muistaa, että vastuuta ei voi koskaan delegoida, mutta tehtäviä on pakko. Nuoriso-osaston päällystön tehtävät ja vastuu tulee kirjata palokunnan johtosääntöön tai palokunnan sääntöihin.

Kun henkilö valitaan johonkin rooliin – johtajaksi, varajohtajaksi, vastuukouluttajaksi, kouluttajaksi tai ryhmänjohtajaksi – hänen on syytä selvittää itselleen, mitä tehtävään kuuluu, mitkä ovat tehtävän mukanaan tuomat velvollisuudet, kenelle hän on vastuussa tekemisistään ja mikä on hänen asemansa palokuntayhteisössä.

Kouluttajan tehtävät ja vastuut

Nuoriso-osaston kouluttajalla on perustehtävänsä kouluttamisen lisäksi monia muitakin tehtäviä ja vastuualueita. Ensisijaisesti kouluttaja tekee niitä tehtäviä ja hoitaa niitä vastuualueita, joita osastonjohtaja on hänelle osoittanut. Erilaisia vastuualueita voivat olla esimerkiksi osaston varusteista huolehtiminen, osaston kilpailutoiminnasta vastaaminen tai vaikkapa osaston kouluttajien yhteisen virkistystapahtuman järjestäminen. Useissa palokunnissa kouluttajat ovat mukana myös esimerkiksi suunnittelemassa nuoriso-osaston kausisuunnitelmaa.

Usein kouluttaja on vastuussa jostakin yksittäisestä harjoituksesta, sen organisoimisesta ja järjestämisestä. Joissakin palokunnissa onkin nimetty erikseen harjoitusten suunnittelijoiksi niin kutsuttuja vastuukouluttajia.

Kouluttajilla on myös tärkeä kasvatuksellinen tehtävä, ovathan he yleensä konkreettisesti tekemisissä palokuntanuorten kanssa. Sen lisäksi, että kouluttaja opettaa nuorille palo- ja pelastusalan tietoja ja taitoja oppitunneilla, harjoituksissa, kursseilla, leireillä ja kilpailuissa, kouluttaja vastaa myös nuorten viihtyvyydestä ja hyvinvoinnista palokuntaharrastuksessa. Kaikessa osaston toiminnassa kouluttaja tukee nuoria kehittymään itsenäisesti toimiviksi ja yhteistoimintaan pystyviksi nuoriksi aikuisiksi.

Pelastusliitot ja SPEK järjestävät ohjaajille Nuorten kanssa toimiminen -kursseja ja kouluttajille Palokuntakouluttajakursseja.

Hallinnon kirjalliset tehtävät

Toiminnan tilastointi

Miksi tilastoidaan?

Nuoriso-osasto hyötyy toiminnan kirjaamisesta ja tilastoinnista sekä sisäisessä että ulkoisessa toiminnassaan, kuten toiminta-avustusten anomisessa. Tarkasti HAKA-palokuntarekisteriin kirjatut harrastustapahtumat ja -tunnit ovat osastonjohtajan tärkeä työväline.

Toiminnan tilastointi ja seuranta ovat perusta toiminnan suunnittelulle niin palokuntakohtaisesti, aluekohtaisesti kuin valtakunnallisestikin. Monipuolisella seurannalla havaitaan esimerkiksi koulutuksessa toteutuneet painopistealueet sekä mahdolliset koulutuksen katvealueet. Aktiivisella seurannalla toimintaa voidaan kehittää aikaisempaa monipuolisemmaksi ja pitkäjänteisemmäksi. Tutustu HAKA-tilastoihin.

Toimintasuunnitelma (mallisuunnitelma liitteessä)

- laaditaan vuodeksi kerrallaan
- liitetään yleensä osaksi koko palokunnan toimintasuunnitelmaa
- hyväksytetään palokunnasta riippuen palokunnan hallituksessa tai vuosikokouksessa – asia kannattaa tarkistaa oman palokunnan johtosäännöstä
- sisältää kaikki nuoriso-osaston tulevaa toimintaa koskevat tiedot:
  - osaston toiminnan painopisteet
  - harjoitusten ajankohta ja kesto sekä mahdolliset lomatauot
  - budjetti
  - jäsen- ja kouluttajatilanne
  - jäsenhankinta
  - markkinointi ja sidosryhmätyö
  - tiedotus
  - retket
  - tapahtumat
  - pelastusliiton ja toiminta-alueen nuorisotapahtumat: leirit, kilpailut joihin osasto osallistuu

Toimintasuunnitelmaan tulee palata vuoden mittaan, jotta siihen kirjatut asiat tulevat toteutetuksi. Toimintasuunnitelma on tärkeä ohje, valtuutus ja velvoite nuoriso-osaston toiminnalle.

Toimintakertomus

- **laaditaan aina edellisen vuoden toiminnasta**
- **kannattaa kirjoittaa pitkin vuotta, ettei koko urakka kasaudu vuoden loppuun**
- **toimintakertomukseen sisällytetään kaikki nuoriso-osaston mennyttä toimintaa koskevat tiedot:**
  - **osaston hallinto**
  - **kouluttajat**
  - **jäsentilanne**
  - **viikkoharjoitukset**
  - **leirit**
  - **kilpailut**
  - **tapahtumat**
  - **palkinnot**
  - **vertailu edellisten vuosien lukuihin ja kuvat kuluneen vuoden tapahtumista suotavia**

Nuoriso-osaston toimintakertomus liitetään osaksi koko palokunnan toimintakertomusta. Toimintakertomus kannattaa myös lähettää nuorten koteihin sekä yhteistyökumppaneille. HAKAan kirjatuista toiminnoista saa valmiita tilastoja toimintakertomuksen tueksi.

Nuoriso-osaston talous

Palokunnan taloudenhoito on toiminnan rahoituksen suunnittelua ja toteuttamista sekä talouteen liittyvien asioiden ja tapahtumien hoitoa ja seuraamista. Kannattaa tutustua oman palokunnan sääntöihin, sillä ne antavat määräyksiä palokunnan varojen käytöstä, toiminnan tarkoituksesta ja siitä, mitä palokunta voi tehdä toimintansa tarkoituksen toteuttamiseksi. Yleensä mainitaan myös varainhankintakeinoja, joilla toimintaa voidaan rahoittaa. Palokunta voi esimerkiksi järjestää asianmukaisella luvalla juhlia, arpajaisia ja varojen hankintaa sekä vastaanottaa avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja, harjoittaa palokunnan toimialaan liittyvää kustannus-, julkaisu- ja välitystoimintaa sekä hankkia ja omistaa kiinteää ja irtainta omaisuutta toimintaansa varten. Palokunnan tarkoituksena ei yleensä ole voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen palokunnan jäsenille. Katso tallenne nuoriso-osaston rahoitusta koskevasta SPEKin webinaarista täältä tai tutustu webinaarin materiaaleihin täällä.

Nuoriso-osaston taloudenhoito

Palokunnan talouden- tai rahastonhoitajalla on tieto siitä, miten palokunnan nuoriso-osaston taloudenhoito on järjestetty tai miten se olisi viisainta järjestää ja mitä palokunnan säännöt sanovat taloudenhoidosta.

Taloussuunnittelu

Nuoriso-osaston toiminnan suunnittelu ja taloussuunnittelu kannattaa tehdä samaan aikaan, sillä käytännössä talousarvio on toimintasuunnitelma numerolliseen muotoon muutettuna. Suunnitelmat tulisi tehdä yhdessä koko palokunnan kanssa ja suunnittelua kannattaa tehdä alkavaa toimintakautta pidemmälle. Erityisesti odotettavissa olevat mittavat varustehankinnat tai tulevan suurleirin kulut on huomioitava hyvissä ajoin. Edellisen vuoden tuloslaskelma toimii talousarvion runkona. Muutoksia talousarvioon tehdään sen mukaan, mitä tapahtumia tai hankkeita seuraavalle tilikaudelle on tulossa. Talousarvio laaditaan mahdollisimman pitäväksi käytettävissä olevien tietojen ja tosiasioiden pohjalta.

Mistä saadaan rahaa?

Nuoriso-osaston toimintaa rahoittaa palokunta sovitun budjetin mukaisesti. Yleensä palokunnan talousarviossa on erikseen määritelty nuorisotoimintaan käytettävät varat.

Varojenhankinnan yhteydessä on selvitettävä etukäteen eri toimintojen luvanvaraisuus sekä verotusseikat. Nuoria motivoi kerättyjen rahojen käyttäminen tiettyyn tapahtumaan tai toimintaan, jotta he ymmärtävät konkreettisesti, miksi varainkeruuta on tehty ja mitä sillä voidaan mahdollistaa.

Erilaisia varainhankintakeinoja:

Myyjäiset

Myyjäisten ajankohta, tiedotus ja myytävien tuotteiden valikointi sekä hankinta tulee suunnitella huolellisesti. Jos mahdollista, myyjäiset kannattaa järjestää jonkin isomman tapahtuman yhteydessä. Mikäli myydään syötävää tai juotavaa, täytyy selvittää tarvittavat luvat ja menettelytavat, kuten hygieniapassin tarve, tuotteiden säilytys tai tarjoilut myyntitilassa sekä tuotteisiin tarvittavat merkinnät. Palokuntanuorisotoimintaa on hyvä markkinoida ja tuoda esille myyjäisten yhteydessä.

Arpajaiset

Arpajaiset voidaan järjestää erillisissä tapahtumissa, juhlissa tai muissa yleisötapahtumissa. Myös myyjäisissä voidaan järjestää arpajaiset. Arpajaisia suunniteltaessa täytyy tutustua lupa-asioihin. Lue lisää poliisin verkkosivuilta: arpajaiset, joiden järjestämiseen ei tarvita lupaa ja luvanvaraiset arpajaiset

Arpajaispalkintojen tulee olla laadukkaita ja päävoiton houkutteleva. Arpajaispalkintoja voidaan pyytää sopivilta tukijoilta sekä palokunnan jäseniltä (esim. käsityöt) sekä paikallisilta yrittäjiltä.

Jätemateriaalikeräys

Nuoriso-osasto voi kerätä esimerkiksi pulloja, paperia, lehtiä ja muovisäkkejä. Organisoikaa hyvin missä, milloin ja miten jätemateriaalia kerätään. Tehkää selkeä, persoonallinen mainos ja tiedottakaa keräyksestä esimerkiksi paikallislehdistössä ja sosiaalisessa mediassa. Varatkaa tarvittavat säilytystilat ja järjestäkää kuljetukset.

Sopikaa etukäteen, milloin tavara toimitetaan paloasemalta eteenpäin. Kerättyä materiaalia ei kannata seisottaa paloaseman nurkissa, vaan tuotto on viisasta vaihtaa mahdollisimman pian rahaksi.

Muita ansaintakeinoja

- **joululahjojen pakkaaminen tavaratalossa**
- **joulupukkipalvelu**
- **keksi-, karamelli- tai maustemyynti**
- **koirien ulkoiluttaminen**
- **lapsenvahtijärjestelmä**
- **lehtien ja mainosten jako**
- **oman lehden tekeminen ja myynti**
- **palokunnan internet-sivuilla tilinumero, jolle voi lahjoittaa rahaa (huomioikaa kuitenkin keräyslupa)**
- **paristonvaihto palovaroittimiin**
- **pienet näytös- ja tapahtumapalkkiot**
- **pihojen pesu**
- **puutarhojen kastelu heinäkuun helteillä**
- **sammutuspeitteiden ja palovaroittimien myyminen**
- **siivoustalkoot**
- **palokunta-aiheisen kalenterin teko**
- **sukka- tai urheilutekstiilimyynti**

Palokuntanuoret

Palokuntanuorten kanssa toimiminen

Nuoriso-osaston jäsenet ovat yleensä 10–17-vuotiaita. Osassa palokunnista toimii varhaisnuoriso-osasto 7–9-vuotiaille palokuntanuorille. Nuoriso-osaston jäsenillä on usein suuri ikä- ja taitotasojakauma, mikä voi asettaa haasteita toiminnalle. Nuoret olisi hyvä jakaa toisinaan pienempiin ryhmiin siten, että nuoret olisivat joko ikä- tai taitotason mukaisissa ryhmissä. Osaston vanhimpia nuoria on hyvä aktivoida apuohjaajiksi, jotta heidän motivaationsa säilyy. Apukouluttajaksi perehdyttämisessä voidaan käyttää soveltuvin osin SPEKin tuottamaa uuden apuohjaajan perehdytysmateriaalia.

Palokuntaharrastusta tulee tarjota kaikenlaisille nuorille heidän taustastaan, terveydentilastaan tai oppimistaidoistaan riippumatta, vaikka nuoren jäsenyys osastossa aiheuttaisikin erityisjärjestelyitä. Huoltajien kanssa kannattaa tehdä avointa yhteistyötä ja kysyä neuvoja esimerkiksi erityisnuorten tai eri uskonnoista tulevien nuorten kanssa toimimiseen, jotta kaikenlaisten nuorten mukaan ottaminen sujuisi mahdollisimman helposti. Erityistä tukea tarvitseva nuori voi myös käydä harjoituksissa aluksi huoltajan tai muun tukihenkilön kanssa.

Nuoriso-osaston kouluttaja ja osastonjohtaja kasvattajina

Nuoriso-osaston kouluttajien kannattaa tutustua lasten ja nuorten eri ikävaiheisiin toimintaa suunniteltaessa.

- Lukuvinkki: Mannerheimin lastensuojeluliiton materiaali eri ikäisten kasvusta ja kehityksestä

Mitä nuoremmista lapsista on kyse, sitä enemmän heitä ohjataan ja neuvotaan. Vanhempien nuorten kanssa taas ollaan, eletään, keskustellaan ja toimitaan tilanteen vaatimalla tasolla. Palokuntanuorisotoiminta on paitsi palokuntatyötä, myös nuorisotyötä ja siihen liittyvää velvollisuutta ja oikeutta kasvattaa nuoria. Nuoriso-osasto on nuoria varten ja sen toiminnan on tarkoitus tukea nuorten kasvua.

Vaikka toiminnan yhtenä tavoitteena onkin turvata palokuntatyön jatkuvuus, pelkkä hälytysosastokeskeinen ajatus pudottaa osan nuorista pois palokuntanuorisotoiminnan piiristä. On muistettava, että vaikka nuori ei jäisi palokunnan pariin, harrastuksesta jää paljon hyödyllisiä taitoja ja harrastuksesta voi tarttua auttamishaluinen ja turvallisuuteen pyrkivä elämäntapa.

Hyvä kouluttaja varmistaa, että jokainen lapsi ja nuori tulee nähdyksi ja antaa myönteistä palautetta, mutta vastaavasti tunnistaa mahdolliset ongelmat ja uskaltaa puuttua niihin. Hyvä kouluttaja on oikeudenmukainen, tasapuolinen ja pitää sovituista toimintatavoista kiinni sekä toimii hyvänä esimerkkinä.

Epäonnistumisen pelko saa nuoren yrittämään vähemmän ja käyttäytymään haastavasti ja puolustautuvasti. Kouluttajan tulisikin kiinnittää huomiota siihen, mikä sujuu ja keskittyä onnistumisiin virheiden sijaan. Mikäli kouluttaja joutuu antamaan negatiivista palautetta, tulee tämä tehdä kahden kesken ja vain toimintaa, ei persoonaa arvioiden. Nuoria on tuettava ja autettava löytämään onnistumisen kokemuksia ja huomaamaan omia vahvuuksiaan. Suotuisassa ympäristössä, jossa nuoria tuetaan, he löytävät potentiaalinsa ja tekevät parhaansa.

Myös palokuntanuorisotoiminnassa syntyy vääjäämättä erimielisyyksiä ja ristiriitatilanteita sekä muita ongelmatilanteita. Apua näihin erityistilanteissa toimimiseen sekä niiden ennaltaehkäisyyn löydät SPEKin Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -oppaasta.

Nuoriso-osaston johtaminen

Nuoriso-osastoa tulisi johtaa osastonjohtaja apunaan yksi tai useampi varajohtaja.

Johtamisella tarkoitetaan johtajan toimenpiteitä, joiden avulla hän saa johtamansa ryhmän tai organisaation ja sen jäsenet toimimaan ennalta päätettyjen päämäärien edellyttämään suuntaan. Johtaminen onkin siis taitoa ja tahtoa saada ryhmä toimimaan jonkin tavoitteen mukaisesti johtajan toimiessa ryhmässä suorituksen ohjaajana organisaation tavoitteiden mukaisesti, hyväksyttyjä toimintaperiaatteita noudattaen. Johtajuus on motivointia, koordinointia ja organisointia.

Hyvän johtajan ominaisuuksia

Hyvän nuoriso-osaston johtajan ominaisuuksia ovat esimerkiksi:

- **halu toimia johtajana**
- **hyvä itsetuntemus ja -kontrolli**
- **nuoriso-osaston tapojen, tavoitteiden ja päämäärien tunteminen**
- **kyky ja halu jakaa vastuuta**
- **oikeudenmukaisuus**
- **kyky motivoida ja kannustaa**
- **kyky tukea, auttaa ja olla läsnä**
- **kyky kuunnella muita päätöksen teossa**
- **kyky selkeään tiedottamiseen**
- **kyky tarttua myös vaikeisiin asioihin**
- **suunnitelmallisuus ja ennakointikyky.**

Johtamisprosessi

Johtaminen on prosessi, joka jaetaan usein kolmeen osaprosessiin: suunnittelu, toimeenpano ja valvonta. Suunnitteluvaiheessa tunnistetaan ensin suunnittelun kohteet, asetetaan tavoitteet ja suunnitellaan toimenpiteet ja resurssit. Nuoriso-osaston toimintasuunnitelma on suunnittelun työkalu. Toimeenpanovaiheessa on tarkoitus toteuttaa suunnitellut asiat oikein ja ajallaan yhteistoiminnassa. Valvontavaiheessa johtamisen tuloksista kerätään tietoa mittaamalla, ja tarvittaessa säädetään tai tehdään suurempia muutoksia. Valvonnasta voidaan käyttää myös käsitettä raportointi.

Nuorten johtaminen

Nuoria johdettaessa on pidettävä erityistä huolta siitä, että opettamiseen ja muihin tilanteisiin, kuten kilpailuihin osallistumiseen tai muuhun yhdessäoloon, valmistaudutaan huolellisesti ja suhtaudutaan innostuneesti. Johtaminen on myös sitä, että saadaan ryhmän kaikki jäsenet tuntemaan olonsa turvalliseksi ja huomioiduksi. Johtajan tulee toimia aina esimerkillisesti.

Nuorten ääni kuuluviin

On tärkeää, että nuoret pääsevät osallistumaan monipuolisesti nuoriso-osaston toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Nuoret oppivat yleensä parhaiten tekemällä, kokeilemalla ja kantamalla vastuuta. Osallisuus lisää nuorten motivaatiota.

Nuoret voi ottaa mukaan osastossa esimerkiksi:

- sääntöjen ja harjoitusohjelmien laadintaan
- palokunnan nuorisotyötoimikunnan kokouksiin
- kausisuunnitelman tekemiseen
- harjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Nuoria voi ohjata ja kannustaa järjestämään esimerkiksi oman leirin, tapahtuman tai retken, jossa he voivat itse toimia erilaisissa hallinto- ja johtotehtävissä. Nuoret voivat myös järjestää erilaisia palokuntanuorisotoiminnan esittelyitä esimerkiksi kouluissa tai tapahtumissa.

Nuorilta kannattaa kerätä säännöllisesti palautetta ja kehittämisideoita toimintaa koskien. Tutustu lisää nuorten osallistamiseen SPEKin webinaaritallenteen ja webinaarin ideointimuistion avulla.

Kouluttajien ja ohjaajien ja apuohjaajien johtaminen

Nuoriso-osaston johtajalla on velvollisuus ohjata ja valvoa muiden kouluttajien, ohjaajien ja apuohjaajien toimintaa sekä toisaalta tarjota heille tilaisuuksia onnistua. Kouluttajia kannattaa kannustaa aktiivisesti osallistumaan esimerkiksi palokuntakouluttaja- tai Nuorten kanssa toimiminen -kurssille. Myös kouluttajien ja ohjaajien välisen ryhmähengen luomiseen ja ylläpitämiseen kannattaa panostaa.

Joissakin palokunnissa voi olla isoja haasteita saada osastolle riittävästi kouluttajia ja ohjaajia. Kouluttajien tueksi voidaan rekrytoida esimerkiksi nuorten huoltajia tai tukiosastolaisia. Huoltajia voidaan kutsua esimerkiksi seuraamaan nuorten harjoituksia ja samalla esitellä nuoriso-osaston toimintaa ja kutsua mukaan toimintaan. Mikäli toimintaan pyydetään palokunnan ulkopuolisia henkilöitä, on tärkeää huolehtia heidän perehdyttämisestään ja osoittaa heille tehtäviä, joissa ei tarvita palokuntaosaamista. Uusien apuohjaajien perehdyttämisen tueksi löytyy SPEKin perehdytysmateriaali.

Nuoriso-osaston toiminta

Toiminnan suunnittelu

Mitä suunnitellaan ja miksi?

Toimintasuunnitelma
Aiemmin esitellyssä toimintasuunnitelmassa kuvataan kaikki viikkoharjoitusten ulkopuolinen toiminta.

Kausisuunnitelma
Kausisuunnitelma on toimintasuunnitelman ohella tärkeä työkalu nuoriso-osaston toiminnan suunnittelussa. Kausisuunnitelma laaditaan yleensä yhdelle toimintakaudelle (tammikuu–heinäkuu, elokuu–joulukuu) tai lyhemmälle ajalle, kuten kolmelle kuukaudelle kerrallaan. Kausisuunnitelma sisältää kaiken osaston toiminnan kyseisenä aikana, mukaan lukien viikkoharjoitusten aiheet. Jokaisesta tapahtumasta merkitään vähintään aihe, päivä, aloitus- ja päättymisaika sekä tilaisuudesta vastaava henkilö. Järkevää on myös kirjata erillisiin sarakkeisiin, mitä eri-ikäisten oletetaan osaavan harjoitusaiheesta illan päätteeksi. Näin varmistetaan vaihtelu ja nousujohteisuus myös aiheiden sisällöllisessä käsittelyssä.

Kausisuunnitelma on hyvä laittaa suoraan HAKAan sekä lähettää nuorten mukana kotiin. Suunnitelmasta nuori sekä hänen huoltajansa näkevät, mitä toimintaa osastolla on.

Kausisuunnitelman laatiminen
Kausisuunnitelman avulla taataan toiminnan yhtenäisyys ja luodaan harjoituksista harkittu ja eheä kokonaisuus. Näin toiminta on mahdollisimman tasokasta tarjolla olevien resurssien puitteissa.

Suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, jotta ehditään hankkia kaikki tarvittavat taustatiedot, kuten nuorisotyön tavoitteet, osaston budjetti, nuorten määrä, ikäjakauma, osaamistaso ja osaston ulkopuolinen toiminta etukäteen. Osastonjohtajan kannattaa ottaa suunnitteluun mukaan ainakin osaston varajohtajat, kouluttajat ja nuoret. Toiminnan rikastuttamiseksi ideoita voi kysellä myös muilta palokunnan osastoilta tai palokunnan ulkopuolelta: paikalliselta koululta, nuorten vanhemmilta, kunnan sivistystoimesta tai vapaa-aikavirastosta, naapuripalokuntien nuoriso-osastojen johtajilta, pelastusliiton nuorisotyönohjaajalta tai koulutusohjaajalta sekä muilta paikallisilta nuorisojärjestöiltä. Edellisen vuoden kausisuunnitelmia kannattaa hyödyntää lähinnä tarkistamalla, ettei tule suunniteltua toista samanlaista vuotta.

Pitkän tähtäimen suunnitelma

Nuoriso-osaston toimintaa kannattaa suunnitella muutamia vuosia eteenpäin. Vuosien päähän ei kuitenkaan ole järkeä tehdä kovin yksityiskohtaisia hahmotelmia, sillä lapsilla ja nuorilla harrastukset voivat vaihtua hyvinkin tiuhaan. Tarkkojen suunnitelmien sijaan osaston koolle ja toiminnan laadulle sekä painotuksille voidaan asettaa tavoitteita, joihin pyritään aktiivisesti. Hyvin pienissä palokunnissa tavoitteena voi esimerkiksi olla, että heillä on vielä viidenkin vuoden päästä elävä nuoriso-osasto.

Toiminnan arviointi

Nuoriso-osastojen toiminnan ja kehittämisen avuksi on kehitetty Kipinä 2.0 -työkalu, jonka tavoitteena on kannustaa, haastaa, ohjata ja tukea osastoja kehittämään toimintaansa pitkällä aikajänteellä tavoitteellisesti. Täyttämällä Kipinä-työkalun vuosittain on helppoa seurata oman osaston kehittymistä ja havaita kehittämiskohteet.

Työkalun avulla palokunta:

- **saa tärkeää palautetta omasta toiminnastaan**
- **löytää omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan**
- **tunnistaa nykytilanteensa ja kehittämiskohteita**
- **kehittyy tavoitteellisen toiminnan kautta.**

Viikkoharjoitukset ja kouluttaminen

Viikkoharjoitusten suunnittelu

Palokuntanuoriso-osaston toiminnan runkona on säännöllinen kokoontuminen viikoittaisiin viikkoharjoituksiin toistuvana harjoitusiltana. Suunnittelu ja etukäteisvalmistelut ovat viikkoharjoituksen onnistumisen edellytyksiä. Harjoituksen tavoitteet, sisältö, tarvittava kalusto ja kouluttajat sekä harjoituksen eteneminen aikatauluineen kannattaa kirjata koulutuskorttiin.

Harjoitus valmistellaan ottamalla tarvittava koulutuskalusto esille. Varusteiden pukemiseen ja riisumiseen on hyvä molempiin varata kymmenen minuuttia, joten itse harjoitusaikaa jää yleensä noin 30–40 minuuttia. Varusteiden vaihto sujuu nopeasti, kun kaikki kouluttajat ovat avustamassa siinä.

Harjoitusohjelman suunnittelun pitää olla loogista ja vaikeustasoa on hyvä nostaa pikkuhiljaa. Ennen kuin lapsen täytyy osata sammuttaa tulipalo, hänen on hyvä ymmärtää, miten palo syttyy, ja ennen kuin palo syttyy, lapsen on hyvä osata palon ennaltaehkäisy. Jos lapsi on palokunnassa 7-vuotiaasta 17-vuotiaaksi, pitäisi joka vuosi tulla jotakin uutta ja motivoivaa asiaa, jotta nuori pysyy harrastuksessa mukana koko kymmenen vuoden ajan.

Nuoriso-osaston johtaja vastaa kaikesta osaston toiminnasta eli myös viikkoharjoitusten järjestämisestä. Osaston johtajan ei kuitenkaan tarvitse olla kouluttajana jokaisella harjoituskerralla, vaan tehtäviä tulisi jakaa osaston kouluttajien kesken. Jokaiselle harjoituskerralle tulee olla nimettynä vastuullinen johtaja, jota kutsutaan usein harjoituksen vastuukouluttajaksi. Hän vastaa siitä, että harjoituskerta toteutetaan kausisuunnitelman mukaisesti, ja että harjoitukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Vastuukouluttaja laatii harjoitukselleen harjoitussuunnitelman ja varaa tarvittavat tilat, opetusvälineet sekä harjoituskaluston.

Koko palokunnan henkilöstön tulisi tukea nuoriso-osaston harjoitusten järjestämistä ja osallistua niihin mahdollisuuksien mukaan. Jos harjoitusten järjestäminen jää vain nuoriso-osaston kouluttajien harteille, voi työmäärä olla kohtuuttoman suuri ja kouluttajat väsyä tehtävään.

Nuorten kouluttaminen tarjoaa hyvää kouluttajakokemusta kaikille palokunnan jäsenille, minkä lisäksi osaston ulkopuolisten kouluttajien käyttö tuo nuorille vaihtelua. Palokunnan päällikön vierailu tai toimiminen kouluttajana osaston

harjoituksessa saattaa hyvinkin nostaa sekä osaston että palokunnanpäällikön arvostusta nuorten silmissä. Kun harjoituksissa käy tuttujen ja turvallisten kouluttajien lisäksi myös muita palokunnan jäseniä, nuoret tutustuvat hyvin koko palokuntaan ja saattavat nuoriso-osastossa harrastamisen jälkeen siirtyä todennäköisemmin palokunnan muihin osastoihin.

Kokoontumispaikka

Nuorten viikkoharjoituksia varten tulisi olla pysyvä ja riittävän tilava paikka, johon kokoontua. Tilojen tulisi olla nuoriso-osaston käytettävissä aina kokoontumisaikaan. Tilassa tulisi olla jokaiselle istumapaikat, riittävä opetusvälineistö ja -kalusto sekä varastotila opetusmateriaaleille, harjoitusvarusteille ja muille osaston tavaroille ja välineille. Paras paikka kokoontumisille on palokunnan oma paloasema tai palokunnan talo. Jos edellä mainitut tilat ovat niin puutteelliset, että toiminta kärsii merkittävästi, voi osasto kokoontua esimerkiksi lähikoululla tai muussa sopivassa tilassa. Paloasemalla kokoonnuttaessa tulee muistaa noudattaa tilojen sääntöjä ja huomioida kaikissa toiminnoissa palokunnan toimintavalmiuden turvaaminen.

Harjoitussuunnitelman laatiminen

Nuoriso-osaston koulutus jakaantuu teoreettiseen ja harjoittavaan opetukseen, eli oppitunteihin ja harjoituksiin tai näiden yhdistelmiin. Harjoiteltavan asian sisältö ja oppimistavoite sekä koulutettavat nuoret ovat perusta, jonka mukaan opetusmuoto ja -menetelmä valitaan. Opetuksen suunnittelu etenee samankaltaisen kaavion kautta riippumatta siitä, onko kyseessä tieto-opetus, taito-opetus vai näiden yhdistelmä. Huolellinen valmistautuminen antaa mahdollisuuden vaikuttaa opetustapahtuman aikana monien pienten yksityiskohtien kautta parhaaseen mahdolliseen oppimistulokseen. Hyvin laadittu kirjallinen harjoitussuunnitelma helpottaa myös tulevien harjoitusten suunnittelua.

Suunnitellessasi harjoitusta sinun kannattaa pohtia seuraavaksi lueteltuja kysymyksiä. Ne on tarkoitettu tukemaan opetuksesi suunnittelua.

1. **Mitkä ovat tärkeimmät käsitteet tai taidot, jotka nuorten tulisi oppia harjoituksessa? Millaiseen osaamisen tasoon pyritään? Mitä uutta voidaan oppia? Mitä ongelmia koulutuksella voidaan poistaa?**

2. **Mitkä ovat osaston yleiset kasvatus- ja koulutustavoitteet? Mitkä ovat toimintavuoden ja -kauden tavoitteet?**

3. **Minkä ikäisiä nuoret ovat? Paljonko nuoria on? Mitkä ovat eri ikäryhmien kasvatus- ja koulutustavoitteet? Onko kyseessä henkilö- vai yksikkökohtainen koulutus?**

4. **Mitä nuoret tietävät jo ennestään? Millä tavalla kytket aiheen aikaisemmin opittuun? Millainen oppimiskyky ja motivaatio nuorilla on harjoiteltavaa aihetta kohtaan?**

5. **Kuinka paljon sinulla on aikaa käytettävänäsi? Kuinka paljon aikaa käytät opetuksen eri vaiheisiin? Miten työllistät nuoria tasapuolisesti turhien taukojen välttämiseksi?**

6. **Millaiset koulutusresurssit (kouluttajat, välineet, varusteet, kalusto, raha jne.) sinulla on käytettävissäsi? Mitä kalustoa tai materiaalia tarvitaan? Osaavatko nuoret käyttää kalustoa entuudestaan?**

7. **Miten aloitat opetuksen? Miten varmistat, että nuoret tietävät harjoituksen tavoitteet eli mitä heiltä odotetaan opetuksen eri vaiheissa?**

8. **Millä tavalla aiot kouluttaa? Millaisia esimerkkejä ja kyselytekniikoita aiot käyttää? Onko sellaisia vaikeita sanoja tai käsitteitä, jotka saattavat vaatia selvennystä?**

9. **Miten nuorten on meneteltävä suorittaakseen suunnitellut toiminnat? Mitä nuoret tekevät suoritettuaan jonkin tehtävän? Jos harjoituksen eri toiminnot edellyttävät työskentelyä ryhmissä, miten ryhmät muodostetaan ja tehtävät jaetaan? Tarvitseeko joku nuori erityistä apua harjoittelusta suoriutumiseen? Voiko hän käyttää kaveria apuna?**

10. **Miten lopetat harjoituksen? Onko tiedotettavia asioita? Miten annat ja keräät palautetta?**

11. **Miten arvioit nuorten työskentelyä, harjoituksen kulkua ja omaa suoritustasi? Olivatko tavoitteet oikeat? Missä onnistuttiin ja mitä olisi voitu tehdä paremmin? Tuliko esille muita koulutus tarpeita? Miten harjoituksessa opiskeltuja asioita voi soveltaa myöhemmin?**

Ideoita viikkoharjoituksiin löytyy muun muassa SPEKin viikkoharjoituspankista sekä kouluttajien yhteisestä vinkkipankista. Viikkoharjoituspankissa onnetto-muustyyppivalikosta valitaan ”nuorten viikkoharjoitukset”.

Opetus ja sen suunnittelu

Oppiminen

SPEKin pedagogisen linjauksen mukaan oppimiskäsitys nojaa konstruktivismille eli oppimisessa korostetaan oppijan aktiivista roolia ja omaa kokemusmaa-ilmaa ja tieto rakennetaan aikaisempien kokemusten pohjalta. Tärkeimpänä motivaationa on halu oppia eli opetuksessa vahvistetaan sisäistä motivaatiota. Sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppimista tarkastellaan sosio-kulttuurisena ilmiönä. **Oppimisessa on erityisen tärkeää liittää se todelliseen elämään, peilata uutta tietoa omaa kokemusmaailmaa ja aiemmin opittua tietoa vasten sekä asettaa tieto oikeaan kontekstiin.**

Oppiminen tapahtuu Bloomin taksonomian kuvaamien tasojen mukaisesti: muistaminen → ymmärtäminen → soveltaminen → arviointi → luominen

	Osaamisen taso	VERBIT
Tiedollinen kuormitus ja ajantarve kasvavat ↑	LUODA (taso 6)	suunnitella, rakentaa, tuottaa, ehdottaa, kehittää, keksiä, johtaa, laajentaa, muuttaa, ennustaa, suositella, vakuuttaa, mitata
	ARVIOIDA (taso 5)	arvioida, tehdä johtopäätös, vertailla, keskustella, suhteuttaa, yleistää, kritisoida, kyseenalaistaa, kommentoida
	ANALYSOIDA (taso 4)	järjestää, organisoida, osoittaa ristiriita, erotella, jakaa, yhdistää, tutkia, testata, analysoida, todistaa, kääntää, suhteuttaa, järjestää uudelleen, summata
	SOVELTAA (taso 3)	toteuttaa, suorittaa, käyttää, ottaa käyttöön, toimia, soveltaa, ratkaista, esitellä, valmistaa, laatia, selittää (kuinka), valita, laskea, muuttaa, keskustella, kääntää, rakentaa, tuottaa
	YMMÄRTÄÄ (taso 2)	tulkita, antaa esimerkki, tehdä yhteenveto, päätellä, muotoilla uudelleen, raportoida, luokitella, muokata, selittää, kuvata, paikantaa, kategorisoida, asettaa vastakkain, yhdistää, järjestää
	MUISTAA (taso 1)	tunnistaa, listata, määritellä, nimetä, esittää, kirjoittaa, toistaa, löytää, kerätä, kuvata, näyttää, kertoa, lainata, palauttaa mieleen

- MUISTAA = Pystyy pitämään mielessään asioita ilman, että ymmärtää niitä
- YMMÄRTÄÄ = Pystyy selittämään ajatuksiaan ja käsitteitä
- SOVELTAA = Pystyy käyttämään tietojaan uusissa tilanteissa
- ANALYSOIDA = Pystyy erottamaan oleelliset asiat epäoleellisista ja näkemään asioiden välisiä suhteita
- ARVIOIDA = Pystyy tekemään perustellun päätöksen
- LUODA = Pystyy luomaan uusia tuotteita, näkemyksiä tai näkökulmia

Mielekkään oppimisen periaatteita ovat

- **Aktiivisuus:** opiskelijat ovat aktiivisia toimijoita, osallistuvat tiedon tuottamiseen sekä vastaavat omasta oppimisestaan.
- **Yhteistoiminnallisuus:** opiskelijat työskentelevät yhdessä ja rakentavat uutta tietoa toistensa kanssa yhteistyössä, toistensa tietoja ja taitoja hyödyntäen
- **Tavoitteellisuus:** opiskelija asettaa ja määrittää itse omat tavoitteensa ja vastaa tavoitteidensa saavuttamisesta
- **Tilannesidonnaisuus:** oppimistehtävät liittyvät opiskelijan todelliseen elämään tai ovat todellisen elämän simulaatioita
- **Itseohjautuvuus:** opiskelijat analysoivat itse omaa oppimistaan ja ilmaisevat, mitä ovat oppineet

Kaiken keskiössä on oppija, hänen oppimisensa ja oppijan osaamisen kehittyminen. (SPEKin pedagoginen linjaus)

Tavoitteen merkitys opetuksessa

Selkeästi määritellyt viikkoharjoitusten tavoitteet auttavat kouluttajaa harjoituksen opetussisällön ja -menetelmien valinnassa. Tavoitteet tulee kertoa harjoituksen alussa nuorille, jotta he tietävät, mitä on tarkoitus oppia ja miksi aihetta harjoitellaan. Tavoitteita voidaan laatia myös yhdessä nuorten kanssa. Viikkoharjoituksille asetettujen tavoitteiden lisäksi asetetaan välitavoitteita, joita kohti pyritään. Välitavoite voi olla esimerkiksi kilpailussa menestyminen. Myös palokuntanuorisotoiminnan tavoitteet on muistettava harjoituksia suunniteltaessa.

Opetusmenetelmien valinta

Koulutuksen tavoitteet ja opetusryhmän koko määrittävät, millaisia opetusmenetelmiä on viisainta käyttää. Opetusmenetelmiä valittaessa tulisi pyrkiä pois kouluttajakeskeisyydestä ja valita sellainen opetusmenetelmä, jossa nuoret saavat osallistua ja tehdä itse mahdollisimman paljon.

Oppimispyramidi on kuvio, jossa ilmenee eri opetusmenetelmiä siten, että parhaaseen oppimiseen johtavat menetelmät ovat alareunassa ja heikommat yläreunassa. Menetelmän kohdalla mainittu prosenttiluku ilmaisee, miten paljon tietoa oppija sisäistää kyseisellä menetelmällä.

Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä leikinomaisempaa ja käytännönläheisempää opetuksen tulisi olla.

Eri opetusmenetelmiä yhdistämällä oppitunnista tulee onnistunut. Vaihtelevat ja monipuoliset opetusmenetelmät tekevät opiskelusta mielekästä ja parantavat oppimistuloksia, antavat kaikille mahdollisuuden osallistumiseen ja opetettavan asian sisäistämiseen.

Varsinaisia taitoja on paras opetella harjoitusten avulla. Oppimista voidaan edistää mielikuvaharjoittelulla, eli tehtävien vaiheiden läpikäymisellä mielessä ennen todellista harjoittelua. Käytännön harjoitteita opeteltaessa kouluttaja näyttää ensin kokonaissuorituksen, jotta nuoret tietäisivät, mihin tulee pyrkiä. Tämän jälkeen opetetaan suorituksen eri vaiheet ja nuoret toistavat niitä niin monta kertaa, että oppivat eri vaiheet. Seuraavaan vaiheeseen mennään vasta kun aikaisempi vaihe osataan tarpeeksi hyvin. Kun kaikki vaiheet on opittu, voidaan alkaa harjoitella kokonaissuoritusta, jota harjoitellaan niin kauan, että se automatisoituu.

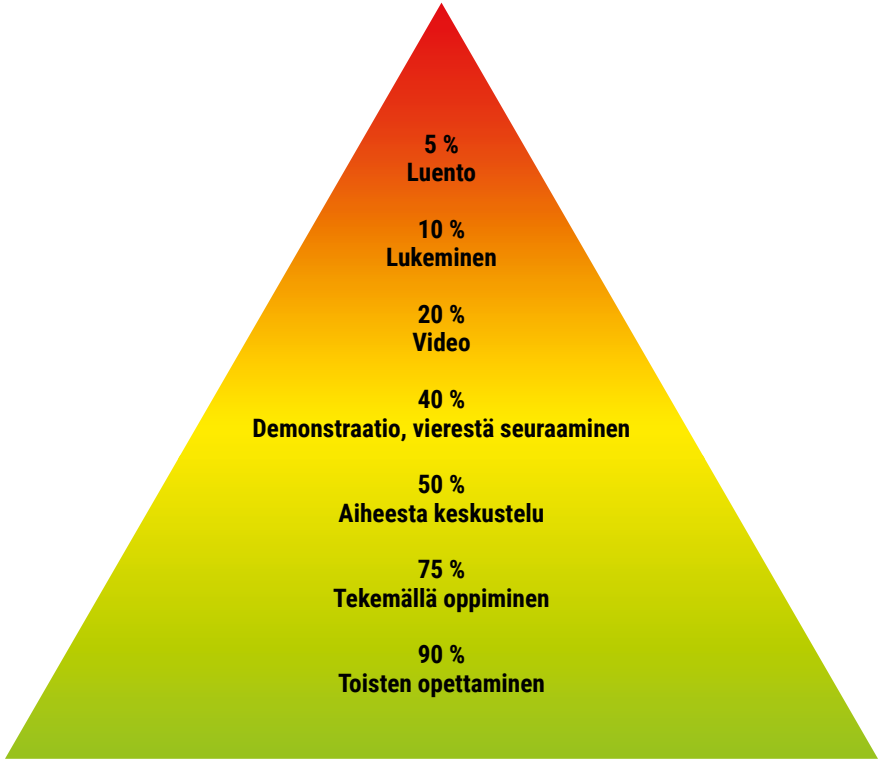

Lähde: National Training Laboratories, USA

Käyttäytymisen ja oppimisen haasteita

Palokuntanuorten joukossa on todennäköisesti nuoria, joilla on eriasteisia käyttäytymiseen ja oppimiseen vaikuttavia haasteita. Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -opas antaa laajemmin toimintaohjeita oppimisen pulmien sekä nuorten haasteiden kanssa toimimiseen sekä haastavien tilanteiden ennaltaehkäisyyn ja käsittelyyn. Uusille apuohjaajille tarkoitetussa perehdytysmateriaalissa käydään myös läpi joitakin nuoriin vaikuttavia haasteita.

Mielen oireilu

Mielenterveyshäiriöistä kärsii jopa 20–25 prosenttia nuorista. Nuorten mielenterveyttä voi vahvistaa luomalla avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen nuoriin sekä kiireettömän, avoimen ja turvallisen ilmapiirin ja osoittaa hyväksyntää nuorelle.

ADHD/ADD

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) on neuropsykiatrinen aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö. Sen keskeisiä oireita ovat tarkkaamattomuus, ylivilkkaus ja impulsiivisuus. Osalla esiintyy kaikki kolme piirrettä, osalla korostuu yliaktiivisuus ja impulsiivisuus ja osalla korostuvat tarkkaamattomuus ja toiminnanohjauksen vaikeudet (ADD). ADHD:n esiintyvyys on 4–7 prosentilla lapsista ja nuorista.

ADHD/ADD-nuorten kanssa toimittaessa auttavat selkeä toimintaympäristö ja rutiinit, ennakointi ja selkeä toive, miten nuoren halutaan käyttäytyvän tai toimivan, mielenkiintoiset ja konkreettiset tehtävät, selkeät, yksi kerrallaan annetut ohjeet, vaihtelevat työskentelytavat, välitön, suora ja toistuva palaute, mahdollisuudet onnistumisiin sekä välitön palaute onnistumisesta.

Erilaisia oppimisen haasteita

- tarkkaavaisuuden vaikeudet
- hahmottamisen vaikeudet
- matematiikan vaikeudet
- kielelliset vaikeudet
- lukivaikeudet

Erilaista oppijaa voi tukea vähentämällä ärsykkeitä, järjestelmällisyydellä, selkeillä ohjeilla, pitämällä opetustuokiot lyhyinä ja opetuksen selkeänä, minimoimalla odotusajat, tekemällä oppimisesta mahdollisimman toiminnallista, käyttämällä käytännön esimerkkejä sekä tarjoamalla erilaisia tapoja opiskella asiaa.

Turvallinen palokuntatoiminta

- Palokunnalla tulee olla **selkeät säännöt ja valmiit toimintamallit** epäasialliseen käytökseen, kuten kiusaamiseen, syrjintään tai häirintään, puuttumiseen ja tilanteiden käsittelyyn.
- **Kaikkien tulee sitoutua** yhteisiin sääntöihin ja epäasiallisen kohtelun ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. SPEKin materiaaleista löytyy valmis juliste aiheesta.
- Palokuntalaisten tulee olla **tietoisia vastuuhenkilöistä**, joille voi ilmoittaa epäasiallisesta kohtelusta (esim. päällikkö tai osastonjohtaja).
- Suosittelemme palokuntia nimeämään joukostaan **1–2 turvahenkilöä**, joiden kanssa epäasiallisesta kohtelusta voi keskustella matalalla kynnyksellä.
- Puhukaa avoimesti epäasiallisesta käytöksestä, kuten kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä, sillä **avoimuus lisää luottamusta**.
- Alaikäisten kanssa toimittaessa suositellaan vahvasti tiimityötä. Palokuntien tulee pyrkiä siihen, että alaikäisten kanssa toimiessa on aina vähintään kaksi täysi-ikäistä ohjaamassa harrasteryhmiä, jotta voidaan taata kaikille toimintaan osallistuville turvallisemmat olosuhteet.

Käytännön vinkkejä opetukseen

Motivointi, lähtötason kartoitus ja aiheeseen ankkurointi

- Luo positiivinen ilmapiiri.
- Kysy nuorten kuulumiset harjoitusten aluksi. Voit käyttää apuna esimerkiksi fiilismittaria tai fiiliskuvia. Erilaisia fiiliksenkyselymenetelmiä
- Ota nuoret mukaan suunnittelemaan toimintaa.
- Kerro opetuksen tavoitteista ja siitä, miksi aihe on tärkeä.
- Alkuleikki tai -peli luo positiivista ilmapiiriä, ryhmähenkeä ja rauhoittaa opetuksen aloittamista.
- Ole itse innostava esimerkki.
- Pidä tietovisa päivän aiheesta (esim. Kahoot).
- Esitä väitteitä käsiteltävästä asiasta, joihin nuoret vastaavat.
- Kerää post it -lapuille tai sähköisille alustoille, kuten Flingaan, Jamboardiin tai Padletiin, nuorilta asioita, jotka he jo tietävät aiheesta ja mitä he haluaisivat tietää aiheesta lisää
- Laadi yhdessä nuorten kanssa ajatuskartta aiheesta. Ajatuskarttaa täydennetään opetuksen lopuksi uusilla opituilla asioilla (toimii samalla kouluttajalle palautteena, mitä uutta opittiin).
- Ohjeista nuoria kirjaamaan paperille viisi asiaa aiheesta, mitä he tietävät. Paperia täydennetään harjoituksen lopuksi (toimii samalla kouluttajalle palautteena, mitä uutta opittiin).

Osallistavia opetusmenetelmiä

Kerro työskentelyn tavoitteet ja esittele työskentelyvaiheet selkeästi. Seuraa ja ohjaa työskentelyn etenemistä ja korjaa väärää tietoa keskustellen ryhmän kanssa.

Jaa parit tai ryhmät vaihtelevin menetelmin, älä anna parhaiden kaverusten tai aina samojen parien tai ryhmien työskennellä aina yhdessä. Jaa ryhmät tai parit esimerkiksi arpomalla värilappujen, postikortin palojen tai korttipakan avulla, jakamalla syntymäkuukausien mukaan tai järjestä nuoret riviin esimerkiksi aakkosjärjestyksessä tai syntymäaikojen mukaan ja tee jako neljään (luku=toivottujen ryhmien määrä).

Ryhmätyöskentely

Nuoret harjoittelevat tai opiskelevat asioita pienissä ryhmissä ja tuottavat asiasta esimerkiksi julisteen, videon, kuvan tai tiivistelmän toisille ryhmille esiteltäväksi. Jokaiselle voidaan antaa eri rooli ryhmässä, jolloin varmistetaan, että kaikki osallistuvat ryhmätyön tekemiseen. Rooleja voi olla esimerkiksi ryhmän johtaja, työskentelyn arvioitsija, kannustaja ja raportoija.

Yhteistoiminnallinen oppiminen

Yhteistoiminnallisen oppimisen tarkoituksena on aktivoida nuoria oppimaan yhteistyössä muiden kanssa siten, että jokaisen ryhmän jäsenen tietämystä hyödynnetään. Tavoitteena on, että nuorelle tulisi halu oppia. Taidollisena tavoitteena on opettaa nuori ottamaan asioista selvää ja osaamaan ainakin oman aiheensa.

Yhteistoiminnallisessa oppimisessa nuoret perehtyvät annettuun aiheeseen ennalta laadittujen ohjeiden ja kootun materiaalin perusteella. Tämän jälkeen heidän tulee opettaa se toisilleen. Opettaminen on tehokas tapa oppia, sillä se edellyttää asian ymmärtämistä ensin itse. Joskus oppiminen tapahtuu sen myötä, kun yrittää pukea sanoiksi sitä, minkä on jo melkein ymmärtänyt.

Toteutetaan esimerkiksi 16 hengen ryhmälle niin, että ryhmä jaetaan ensin neljään pienryhmään, joiden jäsenille annetaan numerot 1–4. Seuraavaksi kunkin ryhmän ykköset asettuvat yhteen työpajaan, kakkoset toiseen työpajaan jne. Näissä työpajoissa suoritetaan annetut tehtävät, minkä jälkeen siirrytään takaisin omaan ryhmään, jossa kukin opettaa opiskelemansa asian muille ryhmänsä jäsenille.

Pysäkkityöskentely

Osallistujat jaetaan ryhmiin ja ryhmät kiertävät vuorotellen pysäkkejä ratkoen pysäkeillä olevia tehtäviä. Kaikki ryhmät kiertävät kaikki pysäkit, joita on yhtä monta kuin ryhmiä. Jokainen ryhmä aloittaa eri pysäkiltä. Pysäkeillä on havaintomateriaalia, jota voidaan tutkia yksityiskohtaisesti ja materiaalin perusteella vastataan kysymyksiin, tehdään vertailuja ja johtopäätöksiä ja voidaan myös suorittaa jokin koe tai testi. Ryhmillä voi olla myös tehtäväpaperit, joita täytetään jokaisella pysäkillä. Jokaisessa pisteessä tulisi olla lyhyet taustatiedot asiasta, tutkimukseen tarkoitettu materiaali ja toimintaohjeet kohta kohdalta.

Lumipallomenetelmä

Aluksi esitellään käsiteltävä aihe esimerkiksi luennon, videoesittelyn tai kirjallisen materiaalin avulla ja kerrotaan, miten kumuloituva ryhmä toimii ja mitkä ovat työskentelyn tavoitteet. Tämän jälkeen jokainen tutustuu yksin asiaan, materiaaliin tai aiheeseen ja tekee muistiinpanoja. Tämän jälkeen ajatukset käsitellään pareittain tietoja ja ajatuksia vertaillen sekä eteenpäin vieden. Seuraavaksi kaksi paria yhdistyy ryhmäksi edelleen näkemyksiä ja tietoja vertaillen.

Lopuksi ryhmät kokoavat ajatuksensa esittelyksi tai ohjaaja koostaa yhteiskeskustelun perusteella ryhmän ajatukset näkyville esimerkiksi taululle tai fläppitaululle. Lopuksi tehdään yhteinen yhteenveto aiheesta.

Roadmap eli suunnittelukartta

Jokainen osallistuja saa ison paperin, jonka keskelle piirretään pitkä jana. Kouluttaja antaa tehtäväksi jokaiselle osallistujalle miettiä jotain koulutuksen aiheeseen liittyvää toimintaa, esimerkiksi perusselvitys. Janalle kirjoitetaan aikajärjestyksessä askeleet, joita täytyy ottaa, jotta päästään aloituspisteestä loppuun.

Case-opetus

Esitetään todellinen tapaus esimerkiksi kuvan, videon tai kertomuksen muodossa. Osallistujat alkavat ratkoa tapausta annettujen kysymysten avulla hyödyntäen jaettua tietoa, materiaaleja ja omaa aiempaa kokemusta. Tulokset puretaan keskustellen tai kouluttajan antaman palautteen avulla.

Oppimiskahvila

Tila jaetaan pöytiin, joille laitetaan iso fläppipaperi ja kyniä. Osallistujat jaetaan pöytiin ja pöydille valitaan vetäjä. Jokaiselle pöydälle annetaan eri koulutukseen liittyvä aihe työstettäväksi. Pöydän ääressä ryhmä keskustelee omasta aiheestaan ja kaikki voivat kirjoittaa ja piirtää paperille. Kun aika loppuu, muut ryhmäläiset paitsi ryhmän vetäjä vaihtavat seuraavaan pöytään. Uudessa pöydässä pöydän vetäjän johdolla käydään ensin edellisen ryhmän ajatuksia läpi ja tämän jälkeen työstetään aihetta eteenpäin. Kun ryhmät ovat kiertäneet pöydät läpi palataan omaan pöytään ja vetäjä kertoo, mitä aiheesta keskusteltiin ja mitä aiheeseen on tullut lisää eri ryhmien vierailtua pisteessä.

Osallistujat opettajina

Annetaan parille tai pienelle ryhmälle aihe ja siihen liittyvää materiaalia tai välineitä. Pari tai pienryhmä valmistelee opetustuokion omasta aiheestaan pidettäväksi muulle ryhmälle.

- Toiminnallisia menetelmiä (Opintokeskus Sivis)

Videon tai animaation teko

Jaetaan nuoret ryhmiin tai pareiksi ja annetaan aiheet, joista he tekevät videon tai animaation. Annetaan apukysymyksiä suunnittelua varten.

Dramatisointi

Opetettavaa asiaa harjoitellaan näyttelemisen ja esittämisen avulla.

Demonstraatio

Opetettavaa asiaa havainnollistetaan kertomalla, selostamalla ja ennen kaikkea näyttämällä.

Menetelmiä ideointiin tai ongelmanratkaisuun

Ryhmämessut

Ryhmämessu-menetelmässä ideoita hankitaan tai ongelmia ratkaistaan ryhmässä ja ideoita jaetaan ryhmien välillä. Ohjaaja laittaa aluksi esille tietyn määrän

käsiteltäviä asioita tai ongelmia. Osallistujat voivat valita itseä kiinnostavan aiheen ja asettua haluamansa aiheen luokse. Mikäli ryhmät eivät jakaudu tasaisesti, voidaan ryhmiä järjestellä uudelleen.

Ryhmät valitsevat kirjaajan sekä ''kellokallen'', joka huolehtii aikataulussa pysymisestä. Ryhmäläiset pohtivat asiaa ensiksi itsekseen noin viisi minuuttia. Sen jälkeen ryhmä pohtii eri näkemyksiä ja kirjaa omat näkemyksensä kiteytettynä fläppipaperille.

Ryhmien koostamat kiteytykset kiinnitetään esille niin, että ryhmät voivat kulkea katsomassa kaikkien esitykset. Esitysten viereen kiinnitetään tyhjä paperi, johon muut ryhmät voivat seuraavassa vaiheessa kirjata kommentteja, lisäehdotuksia tai huomioita myöhemmin. Lopuksi ryhmät muodostetaan uudelleen siten, että jokaisesta ryhmästä on vähintään yksi jäsen uudessa ryhmässä. Tämän jälkeen tutustutaan eri esityksiin ja alkuperäinen esitysryhmässä ollut jäsen esittelee alkuperäiset esitykset. Tämän jälkeen esityksiä voidaan kommentoida tyhjälle fläppipaperille. Mikäli aiheena on ollut ideointi tai ongelmanratkaisu, parhaat ratkaisut voidaan pisteyttää. (Esimerkiksi siten, että jokainen saa antaa mielestään parhaalle idealle 3, toiseksi parhaalle 2 ja kolmanneksi parhaalle idealle 1 pistettä).

- Osallistavat menetelmät (Kansan Sivistystyön Liitto)

Aivoriihi

Aivoriihi on luovan ongelmanratkaisun menetelmä, jossa tuotetaan suuri määrä ideoita ja osallistetaan kaikki ryhmän jäsenet. Aluksi osallistujille esitellään ideoinnin kohteena oleva aihe ja kerrotaan pelisäännöt. Tämän jälkeen ryhmälle annetaan tehtävä ratkaistavaksi. Jokainen ryhmäläinen ideoi omia ajatuksiaan kirjaamalla niitä esimerkiksi paperille tai post it -lapuille. Ideoita voidaan myös kerätä suullisesti vuorotellen, jolloin vetäjä kirjaa ideat taululle. Ideoinnissa kannustetaan hulluihinkin ideoihin ilman kritiikkiä. Ideoinnin jälkeen ideat tarvittaessa ryhmitellään ja niitä tarkastellaan kriittisesti. Lopuksi äänestetään parhaista ideoista esimerkiksi antamalla pisteitä parhaille ideoille. Parhaita ideoita voidaan kehittää edelleen ryhmissä.

Palautteen keruu

On tärkeää kysyä nuorilta säännöllisesti palautetta, sillä palaute kehittää toimintaa ja lisää nuorten osallisuuden tunnetta. Mieti ensin mistä, haluat palautetta, jotta voit pyytää sitä oikeilla kysymyksillä.
Esimerkkejä eri palautteenkeruun malleista:

- **Liikennevalopalaute: nuoret pudottavat harjoitusten päätteeksi laatikkoon joko vihreän, keltaisen tai punaisen lapun riippuen siitä, mitä mieltä olivat harjoituksesta. Lappuihin voi halutessaan kirjoittaa myös perustelut värivalinnasta.**

- **Palautejana: Nuoret käyvät seisomaan janan sille kohdalle, mitä mieltä olivat harjoituksesta. (Toisessa päässä janaa: tosi hyvät harjoitukset, toisessa päässä janaa: en pitänyt harjoituksista). Nuorilta pyydetään perustelut, miksi valitsivat kyseisen kohdan.**
- **Palautelaatikko: palautetta ja ideoita voi laittaa milloin tahansa.**
- **Palaute verkkoon: Padletiin, Flingaan tai muulle vastaavalle verkkoalustalle.**
- **Vertaispalaute: nuoret antavat palautetta esimerkiksi omalle parille tai ryhmälle. Palautteen antamista täytyy ohjeistaa ja harjoitella. Voidaan miettiä esimerkiksi kaksi positiivista asiaa ja yksi asia, mitä voisi harjoitella lisää.**
- **Lisää ideoita palautteen keruuseen: https://ryhmarenki.fi/varikasta-palautetta/**

Palautteen antaminen nuorille

Nuoret kaipaavat positiivista ja kannustavaa palautetta. Paras tapa saada toivottu käytös lisääntymään on kehua välittömästi, hymyillä, näyttää

peukkua tai muuten vahvistaa toivottua toimintaa. Se, mihin kiinnittää huomiota, vahvistuu!

Tue lapsen ja nuoren vahvuuksia ja huomaa pienetkin edistysaskeleet. Kannusta sinnikkyyteen ja näytä, että luotat siihen, että lapsi tai nuori pystyy. Näytä tai kerro lapselle tai nuorelle, että epäonnistuminen kuuluu osaksi taidon harjoittelua. Tee uudelleen yrittämisestä hauskaa.

Myös korjaavan palautteen tulee olla kannustavaa. Ensin huomioidaan asiat, mitkä onnistuivat ja tämän jälkeen neuvotaan, miten voisi vielä kehittää omaa suoritusta tai toimintaa.

Itsearviointi ja kouluttajana kehittyminen

On hyvä tarkastella omaa toimintaansa ja suoritustaan kouluttamisen päätteeksi käymällä läpi mielessään tunnin tai harjoituksen tapahtumat ja arvioida, mikä meni hyvin ja mitä voisi kehittää. Itsearvioinnin apuna voi kysyä itseltään seuraavia kysymyksiä:

- **Päästiinkö tunnin tai harjoituksen tavoitteisiin?**
- **Mitkä tavoitteet jäivät saavuttamatta? Miksi?**
- **Olivatko tavoitteet tarkoituksenmukaiset?**
- **Kerroinko tunnin tavoitteet aluksi?**

- **Ymmärsivätkö nuoret, mitä opetin?**
- **Keskittyivätkö nuoret koulutukseen?**
- **Kohtelinko kaikkia tasapuolisesti?**
- **Olivatko valitsemani opetusmenetelmät hyviä?**
- **Oliko kaikilla riittävästi tehtävää?**

Muita suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä

Sanallinen ja sanaton viestintä

Vuorovaikutus on paitsi sanoja myös sanatonta viestintää. Sanattomalla viestinnällä voidaan vahvistaa sanallista viestiä, mutta myös muuttaa tai kumota sanallinen viesti. Mikäli sanallinen ja sanaton viestintä ovat ristiriidassa keskenään, kuulija uskoo sanatonta viestiä. Yleensä ihmisten välisessä viestinnässä sanallisen viestinnän osuus on alle 30 prosenttia.

Sanallinen viestintä on sitä, mitä henkilö sanoo tai mitä jossakin lukee. Sanatonta viestintää puolestaan ovat esimerkiksi tilankäyttö, ihmisten välinen etäisyys, kehonkieli, liikkeet, eleet, ilmeet ja asennot, silmien liikkeet, katsekontakti, äänen sävy, korkeus ja voimakkuus, puhenopeus sekä intonaatio. Myös pukeutumisella ja ulkoasulla viestitään sanattomasti.

Ensivaikutelma on kaiken sanattoman viestinnän summa, ja kannattaakin miettiä tarkkaan, millaisen ensivaikutelman antaa. Ensivaikutelmaa on vaikea muuttaa.

Kansalaistaidot

Nuorten kanssa toimimisessa on lopulta kyse siitä, että nuori oppii kantamaan vastuuta itsestään, lähimmäisistään, ympäristöstään ja yhteiskunnastaan. Aktiivinen kansalaisuus esimerkiksi vapaapalokuntalaisena tuottaa yhteistä hyvää.

Nuoret voivat oppia palokuntaharrastuksessa paljonkin yhteiskunnasta. Esimerkiksi vierailukäynnit pelastuslaitoksille, sairaaloihin, oppilaitoksiin tai vaikkapa voimalaitoksille ja tutustuminen niiden henkilökuntaan voivat avartaa nuorten näkemystä yhteiskunnan toiminnasta. Palokuntanuorisotoiminnan kautta voi myös saada virikkeitä tulevaan ammattiin.

Paitsi kansalaistaitoja, palokunnissa opitaan perinteistä ja tavoista. Tapakasvatus on luontevaa liittää esimerkiksi johonkin lähestyvään juhlaan tai tapahtumaan, johon palokunta tai nuoriso-osasto osallistuu.

Turvallisuuskasvatus

Palokunta on hyvin konkreettisesti olemassa yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi. Palotoimen muututtua pelastustoimeksi myös palokunnan toimenkuva on laajentunut. Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn rooli on painottunut ja yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi tehty turvallisuusviestintä on kansalaiskasvatusta parhaimmillaan.

Sen lisäksi, että nuoriso-osastoissa harjoitellaan tulipalojen ja erilaisten onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, nuoriso-osaston on hyvä osallistua palokunnan järjestämiin turvallisuuskampanjoihin ja -tapahtumiin, kuten 112-päivään ja Päivä Paloasemalla -tapahtumaan. Tällaisella toiminnalla voidaan paitsi viestiä turvallisuudesta, myös tehdä tunnetuksi palokuntanuorisotoimintaa ja kartuttaa osaston tuloja.

Turvallisuusviestintää on myös niin kutsuttu liikennekasvatus. Se voi olla pienimuotoistakin, kuten heijastinten käytön tarkkailua syksyn pimetessä tai muistutus pyöräilykypärän tärkeydestä lähdettäessä polkemaan kohti kotia. Harjoituksiin voi myös esimerkiksi pyytää vierailemaan poliisin, joka kertoo liikenteen vaaroista ja varautumisesta liikenteessä. Samalla voidaan myös suorittaa polkupyörien ''katsastuksia''.

Kouluttajien ominaisuudet. Kouluttajien erityisominaisuuksia ja -taitoja kannattaa hyödyntää aktiivisesti. Harjoituksia jaettaessa kannattaa kouluttajana pyrkiä myös pois omalta mukavuusalueelta ja lupautua järjestämään harjoituksia sellaisistakin aiheista, joita ei ole aikaisemmin kouluttanut.

Kertaaminen. Suunnitelmaa tehdessä on hyvä miettiä, mitä nuorten halutaan osaavan kauden päätteeksi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on syytä olla tarpeeksi perustaitoja harjoittavaa kertausta. Kouluttajilla tulee olla kärsivällisyyttä ja intoa teettää joskus samoja asioita niin monta kertaa, että ne jäävät nuorten muistiin.

Riittävä vaihtelevuus. On tärkeää, että nuoret sekä kouluttajat viihtyvät harjoituksissa ja haluavat olla osa palokuntaa, joten toiminnasta on tehtävä monipuolista ja vaihtelevaa ja yhteisön henkeä on pidettävä yllä. Onkin tärkeää tehdä harjoituksista vaihtelevia ja lisätä ohjelmaan myös palokuntatoiminnan ulkopuolista ohjelmaa, kuten esimerkiksi reissu pulkkamäkeen, nyyttärit, leffailta, tutustumiskäynti, pitsailta tai retki.

Osastojen välinen yhteistyö. Toimintaa voidaan monipuolistaa myös tekemällä osastojen välistä yhteistyötä, kuten esimerkiksi pitämällä hälytysosaston ja nuoriso-osaston tai koko palokunnan yhteisharjoituksia, järjestämällä palokunnan yhteisiä virkistys- tai kisailupäiviä, kutsumalla tuki- tai naisosasto opettamaan arjen taitoja ja leivontaa tai kutsumalla muiden osastojen väkeä mukaan esimerkiksi 24 h-harjoituksiin mukaan. Myös yhteisharjoitukset naapuripalokunnan tai naapuripalokuntien nuoriso-osastojen kanssa sekä vierailut naapuripalokuntiin tuovat vaihtelua kausiohjelmaan.

Nousujohteisuus. Toiminnan tulisi antaa sopivia haasteita jo olemassa olevaan osaamiseen verrattuna. Nousujohteisuuden pitäisi näkyä harjoitusputkissa, koko harjoituskaudessa ja yksittäisen nuoren harrastusvuosissa. Nousujohteisuus tarkoittaa sitä, että edetään asteittain vaikeampiin osasuorituksiin ja aiheisiin. Harjoitusputkissa nousujohteisuus voi näkyä niin, että harjoitellaan kaksi tai kolme kertaa peräkkäin samaa aihetta niin, että aloitetaan perusteista ja viimeinen harjoituskerta on soveltava keikkaluonteinen harjoitus. Harjoitushälytykset ovat myös hyvä aikaisempina viikkoina opittujen taitojen kertausharjoitus.

Liikuntakasvatus. Liikuntakasvatus on tärkeä osa kasvamista hälytysosastoon, mutta se on myös asennekasvatusta, joka motivoi huolehtimaan omasta hyvinvoinnista. On suositeltavaa, että muulloinkin kuin harjoitusten yhteydessä harrastettaisiin yhdessä eri liikuntalajeja. Vaikka nuori ei haluaisikaan palomiehen ammattiin, hyvä fyysinen kunto on hyvän terveyden perusta. Palokunnan tulisi olla paikka, jossa liikkuminen on osa harrastusta luonnostaan toiminnantäyteisten harjoitusten ansiosta. Niillä paikkakunnilla, joilla nuorilla ei ole juuri harrastusmahdollisuuksia, osaston johto voi organisoida nuorille esimerkiksi jalkapallon pelaamista joka toinen viikko normaalien viikkoharjoitusten ulkopuolella. Tutustu myös SPEKin Palokuntoon-liikuntaohjelmaan.

Viikkoharjoitusten ulkopuolinen toiminta

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Yhteistyö muiden nuoriso-osastojen ja erilaisten nuorisojärjestöjen kanssa rikastuttaa nuoriso-osaston toimintaa, auttaa ymmärtämään muita ihmisiä ja harrastuksia sekä luo mahdollisuuden henkilökohtaisten kontaktien luomiseen. Yhteistyötä voi tehdä esimerkiksi kunnan nuorisotoimen, partiolaisten, 4H-yhdistyksen ja muiden nuorisojärjestöjen kanssa. Yhteistyö kannattaa virittää kouluttajavierailuilla, jolla luodaan kontaktipintaa ja pohditaan yhdessä, millaista yhteistyötä voitaisiin kehitellä. Palokuntanuoriso-osasto voi esimerkiksi opettaa paloturvallisuustietoja ja -taitoja yhteistyötahoille.

Erilaiset tempaukset ja talkoot järjestöjen omaksi tai yhteiskunnan hyväksi ovat myös kasvattavia ja hyödyllisiä. Erilaiset leirit, retket, matkat ja yhteiskokoontumiset muiden järjestöjen kanssa tuovat luonnollista vaihtelua. Vierailut naapuripalokuntiin antavat varmasti uusia virikkeitä ja esimerkkejä siitä, miten monin eri tavoin palokuntanuorisotyötä voi tehdä.

Retket

Retkien tarkoitus on tuoda vaihtelua arkirutiineihin sekä avartaa näkemyksiä ja tuottaa uusia kokemuksia. Retkiä voidaan tehdä niin luontoon, läheiselle maatilalle, pelastuslaitokselle kuin museoonkin.

Suunnitelkaa yhdessä nuorten ja mahdollisesti heidän vanhempiensa kanssa, miten ja millainen retki toteutetaan, minne se suuntautuu ja kauanko se kestää. Retki voidaan tehdä jalan, polkupyörillä, suksilla, veneellä tai autolla. Valitkaa retkelle johtaja, joka viime kädessä päättää ristiriitatilanteissa, mitä seuraavaksi tehdään ja jolla on vastuu ryhmästä sekä sen valmistautumisesta ja valmiudesta lähteä retkelle.

Luontoon lähdettäessä kannattaa tutustua nuorten kanssa etukäteen retkeily- ja erämiestaitoihin sekä jokaisenoikeuksiin sekä laatia retkisuunnitelma. Retkisuunnitelmaan olisi hyvä kirjata retken pituus vuorokausina ja kilometreinä, ajankohta ja aikataulu, reittisuunnitelma, leiriytymispaikat, kulkutapa, luvat ja vakuutukset sekä tarvittavat varusteet, ruoat ja juomat. Lisätietoa luontoretkeilystä ja jokaisenoikeudesta löydät Retkeilyn ABC -sivustolta.

Matkat

Matkakohteiksi kannattaa valita kohteita, joissa nuoret viihtyvät ja joilla on mahdollisesti opetuksellista merkitystä. Budjetti antaa tietyt raamit, mihin asti voidaan lähteä. Erilaisia kohteita voivat olla huvipuistot, vieraat palokunnat lähellä ja kaukana, erilaiset teollisuuslaitokset tai vaikkapa puolustusvoimien eri kohteet. Parhaassa tapauksessa nuoret oppivat matkoilla tuntemaan ympärillään olevaa yhteiskuntaa.

Matkaan pätee sama kuin viikkoharjoituksiin: mitä mielikuvituksellisempi ohjelma on, sitä ikimuistoisempi on myös kokemus. Nuorten kanssa voi pohdiskella sopivia kohteita ja järjestää äänestyksen, jos tulee monta ehdotusta matkakohteeksi.

Vinkkejä matkanjohtajalle

1. **Valitse matkan kohde huolella ja sovi aikaisessa vaiheessa matkakohteesta vastaavan henkilön kanssa tulostanne.**
2. **Pyydä tarjoukset lipuista ja ruokailuista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tee myös varaukset ajoissa. Ota kaikista lipuista ja papereista kopio.**
3. **Laita ohjelma näkyville bussin ikkunaan ja pidä ohjelma aina mukanasi.**
4. **Tutustu kohteeseen ennalta tai ota mukaan matkaopas. Jotta opas voisi olla teille eniten hyödyksi, listaa hänelle kiinnostustenne kohteet.**
5. **Ota paperille ylös matkalaisten nimet, syntymäajat ja mahdollisesti sosiaaliturvatunnukset. Suunnittele matka huolella – sitä huolellisemmin, mitä pidempään ja mitä kauemmaksi aiotte matkata. Matkasuunnitelmaan on hyvä kirjata muun muassa matkan pituus, ajankohta ja aikataulu, reittisuunnitelma, vierailupaikat, kulkutapa, luvat ja vakuutukset sekä tarvittavat varusteet ja matkatavarat.**

Huoltajayhteistyö

Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Huoltajat kannattaa kutsua mukaan esimerkiksi kauden avauksiin, joissa käydään kauden harjoitusohjelma läpi. Näin kotonakin tiedetään, mitä harjoitusohjelmassa olevat asiat tarkoittavat ja osaavat esimerkiksi varata oikeanlaiset varusteet lasten ja nuorten mukaan.

Myös vanhempainiltoja on hyvä järjestää kerran tai kaksi vuodessa. Huoltajat voidaan kutsua tutustumaan nuorten harjoituksiin tai nuoret voivat opettaa huoltajille esimerkiksi alkusammutusta. Huoltajia voi myös pyytää apukouluttajiksi tai ”resurssipankkiin” henkilöiksi, joita voi tarpeen tullen pyytää avuksi esimerkiksi kuljetuksiin, tiettyihin harjoituksiin tai muuhun tilapäiseen toimintaan.

Vanhempainilloissa on hyvä tarjota huoltajille myös mahdollisuus kahdenkeskeiseen keskusteluun kouluttajan kanssa. Avoimuus ja varhainen yhteydenotto kotiin huolen herätessä nuoresta tai hankaluuksien ilmetessä on tärkeää. Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -oppaasta voit lukea lisää tästä aiheesta.

Leiritoiminta

Palokuntanuorisoleirejä järjestetään kansainvälisellä, valtakunnallisella, pelastusalan liiton, alueellisella ja yksittäisen palokunnan tasolla. Leirien sisältö vaihtelee järjestäjien ja leirin pituuden mukaan keskittyen joko yhteen tai useampaan erilaiseen osa-alueeseen, joita voivat olla kilpailut, elämykset, ajanviete, koulutus, hälytys tai erilaiset teemat.

Ensisijaisesti leirit ovat eri teemojensa lisäksi kasvatuksellisia. Pituudeltaan alueiden ja osastojen leirit kestävät yleensä viikonlopun ajan. Kansainväliset, valtakunnalliset ja liiton leirit ovat pituudeltaan noin viikon mittaisia. Valtakunnallisia leirejä järjestetään Suomessa neljän vuoden välein ja liittojen leirit ovat yleensä noin vuoden välein.

Nuorille leiri on usein kesän tai harjoitusjakson kohokohta. Siksi leirin järjestelyihin kannattaa paneutua kunnolla. Leirin järjestelyvastuu kannattaa jakaa: järjestelyjen johtajaksi valitaan leirejä kokenut henkilö, joka jakaa vastuutaan osa-alueittain apulaisilleen. Leirien valmistelu aloitetaan viimeistään leiriä edeltävänä vuonna mietittäessä osaston talousarviota ja toimintasuunnitelmaa. Talousarviossa varataan osa rahoista leiriä tai leirejä varten. Tällöin kannattaa ajatella myös sitä, kerätäänkö leireistä osallistumismaksu nuorilta vai hoitaako osasto itse kaikki kustannukset.

Leirien suunnittelu kannattaa aloittaa kahdesta kysymyksestä: millainen leiri halutaan tai millainen leiri on tulossa ja paljonko se maksaa. Osastojen leirit ovat usein virkistys- tai hälytysleirejä, mutta ohjelmaa kannattaa järjestää koko ajaksi. Kun leirin sisällöt ovat selvillä, laaditaan ohjelman perusrunko. Leirin talousarvion menopuolelle kirjataan muonitus, majoitus ja alueen vuokra, kuljetukset ja sekä leirin mukaan määräytyviä kuluja.

Nuorten aktivoimiseksi leireille voi kertoa esimerkiksi edellisen kesän leirin ohjelmasta ja tapahtumista. Palokuntanuorisotoiminnan esittelyvideo on kuvattu kesäleirillä ja esittelee myös monipuolisesti palokuntaleiritoimintaa. Aiempina vuosina leireillä olleiden kokemuksia kannattaa hyödyntää leirejä markkinoitaessa. Leirien koulutuksia on hyvä esitellä jo etukäteen ja kertoa koulutuksen hyödystä niin palokuntaharrastuksessa kuin omassa elämässäkin.

Leiristä on tärkeä tiedottaa hyvissä ajoin huoltajia, jotta nuorelle ei tule leiriajankohtaan muuta ohjelmaa ja huoltajilla sekä nuorella on aikaa valmistautua mahdollisten leirivarusteiden hankintaan ja leirimaksun maksamiseen. Oleellisimmat tiedot huoltajille ovat leirin ajankohta, leiripaikka, kuljetukset, kustannukset ja viimeinen ilmoittautumispäivä.

Tiedotus leiristä

Infotilaisuus

Lähempänä leiriä voidaan järjestää infotilaisuus, johon kutsutaan myös huoltajat. Leiri-infossa kerrotaan leirin toteuttamisesta ja siitä, miten leirillä toimitaan ja miten leiriin varaudutaan. Leiri-info on hyvä pitää pari viikkoa ennen leiriä, kun leirille lähtö- ja saapumisajankohdat ovat varmistuneet. Leiri-infoon on hyvä jättää tilaa myös kysymyksille.

Leirikirje

Leirikirjeeseen kootaan kaikki tarvittava tieto leiristä osallistujille ja toimihenkilöille. Leirikirjeeseen kirjataan myös varustelista leiriläisille.

Leiristä voidaan tiedottaa infotilaisuudessa ja leirikirjeessä esimerkiksi seuraavat asiat:

1. Osaston vastuuhenkilön ja varavastuuhenkilön yhteystiedot leirin aikana
2. Leirin tarkoitus
   - kasvatus (leiriolosuhteet, kesä/talvi)
   - koulutus (uuden oppiminen, kurssit, teema ym.)
   - yhdessäolo ja vapaa-aika
3. Leirin ohjelma
   - saapuminen leirille
   - majoittuminen
   - ohjattu toiminta: kilpailut, retket, koulutus yms.
   - vapaa-aika
   - kanttiini
   - peseytyminen, sauna, uinti
   - ruokailut
   - hiljaisuus
   - vanhempien vierailu leirillä, mahdollisen vierailupäivän tiedot
4. Käyttäytyminen
   - matkalla, mahdolliset pysähdykset
   - leirillä
   - leirin säännöt ja ohjeet, leiriaapinen
   - oman palokunnan säännöt ja ohjeet
   - leirin päätyttyä varustehuolto
5. Valmistautuminen ja varusteet
   - vanhempien lupa (kirjallinen, jossa myös nuoren henkilötiedot sekä yhteystiedot kotiin)
   - terveydellinen tila (lääkkeet, yliherkkyydet, ruokavaliot)
   - nuoren leirivarusteet
   - vakuutukset

Leirin järjestelyt

- Leiripaikan valinta: leiripaikka tulee valita ja varata ajoissa sen mukaan, mitä leirillä on tarkoitus tehdä.
  - Leiriläisten ikäryhmä kannattaa pitää mielessä leiriolosuhteita pohdittaessa.
  - Leiripaikalle siirtyminen on hyvä miettiä etukäteen: kuljetaanko palokunnan kalustolla, julkisilla liikennevälineillä vai yksityisautoilla.
  - Miten ruokailu järjestetään?
- Laadittavat dokumentit
  - kustannusarvio
  - ohjelma
  - turvallisuus- ja pelastautumissuunnitelma: jokaisen leiriläisen näkyvillä, sisältää myös ensiapuvastaavan nimen sekä yhteystiedot
  - kartta
  - ruokalista ja tarvikkeiden menekki: kannattaa hyödyntää naisosastoa ja ammattilaisia, myös erityisruokavaliot selvitettävä hyvissä ajoin
- Yhteydenotto tiedotusvälineisiin: palokuntaleiri kiinnostaa paikallisia tiedotusvälineitä ja uutisointi leiristä lisää palokuntanuorisotoiminnan näkyvyyttä ja positiivista julkisuutta.

Leirin varusteet

Leirille tarvitaan kalustoa leiriohjelman mukaisesti kilpailu- ja koulutustoiminta, muonitus, yöpyminen ja vapaa-ajan ohjelma huomioiden. Myös mahdolliset polttoaineet, kaasu ja polttopuut on huomioitava. Käymälöiden huoltoon tarvitaan vessapaperia, kalkkia ja puhdistusvälineitä.

Leirin turvallisuus

Jokaisella nuorella tulee olla nimetty täysi-ikäinen valvoja. Leirillä tulee olla nimetty ensiapuvastaava ja riittävät ensiapuvälineet. Lääkkeet on säilytettävä lukitussa paikassa. Leirin peruslääkevarasto sisältää kipu-, allergia- ja ripulilääkkeitä sekä kyypakkauksen. Etukäteen tulee selvittää lähimmän terveyskeskuksen ja sairaalan sijainti, ajoreitti ja päivystysajat. Mikäli kyseessä on iso leiri, leiristä on hyvä tiedottaa paikallista terveyskeskusta sekä palo- ja poliisiviranomaisia.

Aikuisen kouluttajan tulee toimia valvojana aina, jos nuoret ovat uimassa. Uimavalvojalla on oltava pelastusvälineet saatavilla. Rannalla olevasta leiripaikasta tulisi löytyä myös vene. Lämmitettävissä teltoissa on oltava valvoja vuoden- ja vuorokaudenajasta riippumatta. Valvontaa tarvitaan myös öisin: yövalvoja hoitaa hiljaisuuden, herätyksen, leiriläisten ja ulkopuolisten ylimääräisten liikkeiden valvonnan.

Leiriaapiseen on koottu turvallisuusohjeet leirille.

Leirillä

Hyvin toimivalla leirillä vastuut on jaettu ja leiri on suunniteltu hyvin. Nuorille on hyvä olla suurin osa ajasta ohjattua toimintaa, mutta myös ohjaamaton vapaa-aika on tärkeää.

Leirin jälkeen

Leirin jälkeen tehtävä yhteinen varustehuolto on osa leiriä ja koulutusta. Myös huoltajia voi hyödyntää leirivarusteiden purkamisessa ja huoltamisessa. Leiristä on hyvä pitää palautekeskustelu ja kerätä kirjallinen palaute joko sähköisesti tai paperilla.

Varustus

Leirille tarvittava varustus selviää kullekin leirille erikseen lähetettävästä leirikirjeestä.

Talvileiri

Talviolosuhteet tuovat omat mausteensa leireilyyn. Liikkuminen ja toimiminen talvisessa maastossa vaatii oikeaoppiset ja riittävät varusteet, ja leirille osallistujilta onkin tarkistettava varusteiden riittävyys. Varsinkin telttaleiri talvella on suuri elämys.

Vinkkejä palokuntien nuoriso-osastojen viestintään

Miksi palokuntien viestintä on tärkeää?

- **Aktiivisen viestinnän avulla palokuntaharrastuksesta kiinnostuneet voivat löytää mukaan toimintaan.**
- **Toiminnasta kertominen sosiaalisessa mediassa lisää palokunnan näkyvyyttä ja tunnettuutta.**
- **Toimiva ja ennakoiva sisäinen viestintä sekä mahdollisuus vuorovaikutukseen vahvistavat palokunnan yhteisöllisyyttä.**

Millaista on hyvä viestintä?

Suunnitelmallista
- **Palokunta on päättänyt, mitä viestintäkanavia käytetään ja kenen vastuulle niiden ylläpito kuuluu.**

Kohdennettua
- **Palokunta on määritellyt, keitä se pyrkii tavoittamaan viestinnän avulla.**

Säännöllistä
- **Palokunta on aktiivinen sosiaalisessa mediassa, tekee säännöllisesti julkaisu- ja ajankohtaisista aiheista ja pitää verkkosivut ajan tasalla.**

Monipuolista
- **Viestintään käytetään eri keinoja, kuten sosiaalista mediaa, verkkosivuja, esitteitä ja tapahtumia.**

Sisäinen ja ulkoinen viestintä

Sisäinen viestintä

- **Tarkoitus: Yhteisöllisyyden vahvistaminen, mahdollisuus vaikuttaa yhdistyksen toimintaan, tiedottaminen ajankohtaisista asioista**
- **Keinot: Jäsentiedotteet (myös paperiset), kotisivut, sähköposti, tekstiviestit, sosiaalisen median (esim- Whatsapp ja Facebook) ryhmät**

Ulkoinen viestintä

- **Tarkoitus: Toiminnasta kertominen mm. potentiaalisille jäsenille ja yhteistyökumppaneille, uusien jäsenten rekrytointi, palokuntatoiminnan tunnettuuden lisääminen, huoltajien tiedottaminen nuoriso-osaston asioista**
- **Keinot: Sähköpostit, kotisivut, esitteet, sosiaalinen media (Instagram, Facebook, Twitter, TikTok), ilmoitustaulu, vanhempainillat, tapahtumat ja vierailut**

Kenellä on vastuu viestinnästä?

Nuoriso-osastossa on sovittava, kuka vastaa viestinnästä. On tärkeää, että viestijä on aktiivisesti mukana osaston toiminnassa, jotta hän tietää, mistä aiheista tarvitaan viestintää. Viestinnästä vastaavalle tai vastaaville henkilöille annetaan tarvittavat oikeudet eri tileille.

Viestintävastuuta voi vaihdella ja jakaa. Esimerkiksi tapahtumiin tai leireille voi valita omat viestintävastaavat, ja someviestintään kannattaa ottaa nuoret mukaan. Jäsenistön sitouttaminen palokunnan somepostauksista tykkäämiseen ja niiden jakamiseen on keino kasvattaa näkyvyyttä.

Viestintävastuu ei koske pelkästään julkaisujen tekemistä, vaan myös viesteihin ja kommentteihin vastaamista sekä mahdolliseen epäasialliseen keskusteluun reagoimista. On hyvä miettiä viestinnän toimintaohjeet tilanteisiin, joissa tarvitaan nopeaa toimintaa.

Viestintäsuunnitelma

Nuoriso-osaston kannattaa tehdä viestintäsuunnitelma. Suunnitelma voi olla erillinen tai sen voi liittää nuoriso-osaston toimintasuunnitelmaan. Tärkeintä on miettiä etukäteen, mistä asioista viestitään, kenelle, milloin ja kuka viestii.

Ennen käytännön toteutusta nuoriso-osaston on hyvä miettiä viestinnän pelisäännöt ja käytännöt.

- Viestit
  - Mitä haluatte, että nuoriso-osaston toiminnasta tiedetään?
  - ➔ Miettikää kolme asiaa, ja huolehtikaa, että ne näkyvät viestinnässä.
- Kanavat
  - Mitä viestintäkanavia palokunnalla on käytössä?
  - Kuka on vastuussa viestintäkanavista? Kenellä on tunnukset eri kanaviin?
  - ➔ Kirjoittakaa ylös kaikkien eri kanavien vastuuhenkilöt.
- Kohderyhmät
  - Keitä palokunta pyrkii viestinnällään tavoittamaan?
  - ➔ Listatkaa ylös palokuntanne kannalta tärkeimmät kohderyhmät ja miten heidät pyritään tavoittamaan.
- Sisältö
  - Millaista sisältöä palokunta tekee esim. verkkosivuille/sosiaaliseen mediaan? Kuinka usein?
  - ➔ Tehkää alustavaa suunnitelmaa alla olevaan taulukkoon. Säilyttäkää taulukkoa paikassa, josta kaikki palokunnan viestintään osallistuvat löytävät sen.

Ajankohta	Mitä tapahtuu?	Mitä haluamme kertoa?	Missä viestintäkanavissa?	Mitä tarvitaan?	Vastuuhenkilö

Viestinnän aikataulutuksen voi tehdä yhdessä palokunnan muiden osastojen kanssa, jotta päällekkäisyyksiltä vältytään. Yllä mainittujen osa-alueiden lisäksi suunnitelmaan voi kirjata esimerkiksi käytettävissä olevan budjetin.

Viestinnän muistilista

- ☐ Käytä hyvää ja selkeää kieltä eli paljon otsikoita, tarpeeksi lyhyitä virkkeitä ja kappaleita. Tarkista oikeinkirjoitus!
- ☐ Huolehdi, että esim. leirikirjeiden ja muiden viestintämateriaalien ulkoasu on siisti.
- ☐ Älä käytä tai julkaise toisten kuvia ilman lupaa.
- ☐ Kertamaininta ei usein riitä, vaan samasta asiasta kannattaa viestiä eri tavoin useamman kerran. Hyödynnä eri viestintäkanavia (esim. some, juliste ilmoitustaululle, sähköpostiviesti).
- ☐ Sovi pelisäännöt siihen, mistä palokunnan asioista saa kertoa somessa. Kannattaa muistuttaa nuorille, mitä paloasemalla kuultavia tai nähtäviä asioita ei saa kertoa eteenpäin.
- ☐ Tietoturva kuntoon! Ota käyttöön sometileillä kaksivaiheinen tunnistautuminen. Viestintävastaavien on oltava tarkkana henkilökohtaisten ja palokunnan tilin kanssa.
- ☐ Kerää palautetta. Säännöllinen palautteenkeruu antaa jäsenistölle mahdollisuuden vaikuttaa yhdistyksen toimintaan. Samalla palaute kertoo viestinnän toimivuudesta.

Kilpailutoiminta

Kilpailutoiminnan tarkoitus

Kilpailutoiminnan tavoitteena on antaa nuorten kokeilla ja näyttää taitojaan sekä tarjota oppimistapahtuma kilpailun muodossa nuorille ja kouluttajille. Tämän lisäksi kilpailut ovat hyvä tapa tavata muita palokuntanuoria ja kouluttajia.

Kilpailuun osallistuminen

Kilpailuun osallistumista harkittaessa täytyy ensin ottaa selvää kilpailun säännöistä. Säännöistä selviää se, onko kilpailu alueellinen vai valtakunnallinen, kilpailujoukkueen koko, joukkueen jäsenten ikä tai yhteisikä, kilpailukalusto ja -varusteet ja siihen liittyvät rajoitukset tai määräykset sekä kilpailun pisteet.

Kilpailut voivat olla avoimia kilpailuja, jolloin tehtävät ovat etukäteen tiedossa tai pimeitä kilpailuja, joissa suoritetaan erilaisia ennalta tuntemattomia tehtäviä oikeaoppisesti aikaa vastaan palokunnan kalustoa käyttäen.

Kilpailemisen tulee olla nuorille vapaaehtoista. Nuoria kannattaa kuitenkin motivoida ja kannustaa osallistumaan. Tehtävät voidaan tehdä esimerkiksi kirjallisen tehtäväkäskyn mukaisesti.

Tarkoituksena on mitata kunkin kilpailuun osallistuvan osaston tieto- ja taitotasoa. Tehtävien tulisi olla tositilanteita kuvaavia, mutta joskus saattaa olla paikallaan luoda tehtävärasti myös niin sanotusti normaalista palokuntakilpailurastista poiketen. Tämä antaa hieman erilaista ja mukavaa haastetta kaikille osallistuville joukkueille.

Kansainväliset kilpailut

Kansainvälisen CTIF-komitean organisoimat perinteiset aikuisten palokuntalaisten kilpailut järjestetään joka neljäs vuosi. Nuorten CTIF-”maailmanmestaruudesta” kilpaillaan joka toinen vuosi. Aina suurkisoja edeltävänä vuonna käydään kansalliset karsinnat, joiden voittajat saavat edustaa maitaan MM-kisoissa.

CTIF-kilpailuissa nuoret ja aikuiset kilpailevat erikseen, ja kilpailujen sisällötkin poikkeavat toisistaan. Sekä nuorten että aikuisten kilpailut sisältävät ensin kalusto-osuuden ja sen jälkeen viestiosuuden. Lisätietoa CTIF:stä löydät täältä.

Valtakunnalliset kilpailut

Kalustonkäsittelyn suomenmestaruuskilpailu

Kerran vuodessa järjestettävässä suomenmestaruuskilpailussa mitataan kalustonkäsittelytaitoja. Veikon Malja -pokaalista kisaillaan niin sanotusti pimeässä kalustokilpailussa, eli tehtäväkäskyt annetaan kilpailujoukkueille vasta suoritushetkellä. Kilpailuun saavat osallistua kaikki osastot huolimatta edellisen vuoden kilpailumenestyksestä. Kilpailupaikat kiertävät ympäri Suomea. Lisätietoa palokuntanuorten kalustonkäsittelyn suomenmestaruuskilpailusta löytyy täältä.

Tietokilpailu

Vuosittaista tietokilpailua varten käydään alueelliset ja pelastusliiton laajuiset karsinnat ennen valtakunnallista kilpailua. Tietokilpailuun osallistutaan kolmen hengen joukkueella. Tietokilpailu järjestetään Veikon Malja -kilpailujen yhteydessä. Lisätietoa valtakunnallisesta tietokilpailusta löytyy täältä.

Paikalliset kilpailut

Pelastusalan liittojen sisällä järjestettäviä kilpailuja ovat kalustonkäsittely-, liikunta- ja tietokilpailut sekä erilaiset näiden osa-alueita yhdistävät kilpailut. Jotkut kilpailut voivat myös olla useamman liiton yhdessä järjestämiä, jolloin kilpailevia joukkueita saa tulla kaikista osallistuvista liitoista. Nuoriso-osastot voivat järjestää yleisiä osastokilpailuja, joihin kaikki alueen nuoriso-osastot voivat halutessaan osallistua. Jokainen osasto voi myös halutessaan pitää oman palokuntansa sisäisiä kilpailuja. Varsinkin vuosittain toistuvat kilpailut usein motivoivat nuoria käymään harjoituksissa ja opiskelemaan erilaisia taitoja. Oman osaston kilpailut ovat niin sanotusti matalan kynnyksen kilpailuja, joihin voi osallistua jokainen.

Paikallisen kilpailun järjestäminen

Kilpailukutsu

Kilpailusta laaditaan, julkaistaan ja jaetaan kilpailukutsu, josta selviää:

- **aika ja paikka**
- **osoite ja ajo-ohje**
- **kilpailujoukkueen kokoonpano**
- **kilpailijoiden henkilökohtainen varustus**
- **kilpailijoiden ikärajat**
- **kilpailuun toimitettava kalusto**
- **vakuutusasiat**
- **ilmoittautumisohjeet ja viimeinen ilmoittautumispäivä**
- **ruokavalio- ja allergiailmoitukset, jos kilpailussa on ruokailu**

Palkinnot hankitaan mahdollisine kaiverruksineen.

Tiedottaminen: Kilpailuista on hyvä tiedottaa paikallisia tiedotusvälineitä ja asukkaita, jotta kilpailulle saadaan näkyvyyttä ja yleisöä.

Muonitus: Muonitustarve kannattaa myös huomioida hyvissä ajoin. Sopikaa, kuka ostaa tarvikkeet, kuka valmistaa ruuan ja missä ruoka valmistetaan. Ilmoitetut erityisruokavaliot ja allergiat tulee huomioida.

Toimihenkilöt: Tuomarit, avustajat ja järjestäjät. Rasti- ja muita tehtäviä varten on varattava riittävä määrä toimitsijoita ja määriteltävä kunkin tehtävät erikseen. Kilpailupaikalle on nimettävä ensiavusta vastaava henkilö ja merkittävä hänet selvästi muista toimitsijoista.

Tuomarityöskentely: Koulutus, epäselvyyksien ratkaisu, ylin päätäntävalta. Tehtävätuomareita varataan esimerkiksi yksi jokaista tehtävää kohden ja heidät merkitään selvästi muista radalla olevista erottuviksi esim. käsilipulla tai tehtävänumerokyltillä.

Tuomareilla tulee olla tehtävän tunteva varahenkilö/-henkilöt. Tuomarit koulutetaan tehtäviinsä etukäteen. Jokaiselle tuomarille annetaan tehtäväkäsky viimeistään silloin, kun rataa kilpailupäivänä valmistellaan. Salaisuuden pitämistä

on syytä painottaa tässä yhteydessä. Tuomareille kerrotaan tarkat hyväksyntä- ja hylkäyskriteerit. Tulkintojen ei pidä olla liian tiukkoja, vaan huomiota kiinnitetään perusasioihin ja tasapuolisuuteen joukkueiden suhteen. On kuitenkin keskusteltava siitä, mitä kaikkea joukkueet voivat keksiä suoriutuakseen tehtävistä mahdollisimman nopeasti. Tuomareiden tulee pysäyttää työturvallisuutta vaarantava suoritustapa.

Kilpailutehtävät: Nuorille suunnatuissa kilpailutehtävissä tulee huomioida osallistuvien nuorten ikä, fyysiset kyvyt ja koulutustaso eri joukkueiden kesken. Tehtäviä voidaan esimerkiksi valita tasokurssien väliltä ja soveltaa aiheet nuorille kilpailutehtäviin sopiviksi.

Kilpailupaikka: Kilpailupaikka varataan ja esimerkiksi maanomistajalta pyydetään kirjallinen lupa kilpailun järjestämiseen. Hyviä kilpailupaikkoja ovat esimerkiksi torialueet tai urheilukentät. Paikkaa varatessa on selvitettävä paikan soveltuvuus esimerkiksi veden ruiskuttamiseen. Miehistönkuljetusautoja varten on varattava paikoitusalue ja pysäköinnin ohjaus. Kilpailupaikalle on hyvä olla selkeä, opastettu reitti. Yleisön sijoittuminen on myös päätettävä etukäteen.

Kilpailupalaveri: Kun saapumisaika on täysi, on hyvä pitää joukkueille tai joukkueenjohtajille palaveri, jossa selvitetään kilpailun kulku puuttumatta kuitenkaan kilpailukäskyn tai -tehtävien sisältöön. Suoritusjärjestys voidaan arpoa tässä, ellei kilpailun järjestäjä ole tehnyt sitä jo aiemmin.

Karanteenialue: Karanteenialueen on oltava riittävän iso ja siellä on hyvä olla jotakin tekemistä nuorille. Loppukaranteenin on hyvä täyttää samat kriteerit kuin alkukaranteeninkin.

Ajanotto: Ajanottoa varten on varattava kaksi tai kolme luotettavaa sekuntikelloa. Kilpailu ei saa venyä liian pitkäksi ja aikataulusta on pidettävä kiinni täsmällisesti, muttei kuitenkaan kilpailusuoritusten kustannuksella. Ajanottajille on tehtävä selväksi, milloin aika alkaa ja päättyy.

Lue lisää kilpailujen järjestämisestä Palokuntatapahtuman järjestämisoppaasta s. 45–46

Liitteet

Esimerkki toimintasuunnitelmasta

Nuoriso-osaston toimintasuunnitelma vuodelle 2023 Malli VPK

Yleistä:
Nuoriso-osasto toimii jatkossakin aktiivisena. Nuoret useimmiten siirtyvät iän noustessa hälytysosaston riviin sekä nuorten kouluttajaksi. Toteutamme aina mahdollisuuksien mukaan nuorisotoimintaamme yhdessä alueen nuorisotyöryhmän sekä lähialueiden palokuntien kanssa.

Pyrimme siihen, että myös vuonna 2023 nuorten kiinnostus palokuntatoimintaan olisi aktiivista ja harjoitukset sekä muut tapahtumat olisivat mielekkäitä. Suunnittelussa otetaan huomioon juuri tämä oma ryhmä.

Talous:
Mallikaupungilta anotaan maaliskuussa 2023 nuorisoyhdistyksen toiminta-avustusta Malli VPK:n nuoriso-osaston toiminnan tukemiseksi.

Koulutus:
Nuoriso-osaston tavoitteena on kouluttaa 10–16-vuotiaista nuorista turvallisuustietoisia kansalaisia. Kun nuori täyttää 16 vuotta, hän voi siirtyä hälytysosaston harjoituksiin sekä apukouluttajaksi nuoriso-osastoon.

Vuonna 2023 nuorten viikkoharjoitukset ovat tuttuun tapaan keskiviikkoisin klo 18.00. Koulujen loma-aikoina ei pidetä harjoituksia.

Harjoituksiin pyydetään jatkossakin apuja hälytysosaston jäsenistä. Myös naisosasto voi pitää harjoituksia tai olla muonitustehtävissä nuoriso-osastolle.

Harjoituksissa keskitytään nuorten tarpeisiin ja otetaan nuoret yksilöllisesti huomioon. Koulutus nuorille pidetään mukavana ja asiallisena. Kannustetaan nuoria. Viikkoharjoituksissa muistutetaan harrastuksen tärkeydestä sekä palokuntatoiminnan kultaisista säännöistä.

Kausiohjelma suunnitellaan ajoissa. Vuoden kausiohjelmat suunnitellaan neljässä osassa, jotta harjoitusaiheet pysyvät mielekkäinä ja toteutus onnistuu.

Kouluttajat:

Nuoriso-osaston kouluttajien toivotaan pysyvän aktiivisina edelleen. Kartoitellaan kouluttajien aktiivisuutta myös jatkossa säännöllisin väliajoin. Harjoituksissa on tärkeää olla tarvittava määrä kouluttajia. Riippuen nuorten määrästä ja harjoitussuunnitelmasta kouluttajien määrä pyritään pitämään kohtuullisena mutta kuitenkin riittävänä, jotta on turvallista harjoitella.

Kouluttajat kokoontuvat myös viikkoharjoitusten ulkopuolella, jotta ryhmähenki pysyy hyvänä. Kouluttajat kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan ajankohtaisista asioista kuten esim. nuorten tapahtumista, leirien toiminnasta, koulutusvinkeistä sekä viikkoharjoituksien sisällöstä.

Seurataan edelleen tilannetta, mikäli tulee jotain muutettavaa toiminnassa, mahdollisia ongelmakohtia tai parannettavia asioita. Opitaan uutta koko ajan, kun toiminta kehittyy.

Nuoriso-osaston kouluttajat kehittävät taitojaan hälytysosaston viikkoharjoituksissa sekä liiton järjestämillä kursseilla. Kouluttajat ja johtajisto osallistuvat aktiivisesti Mallin palokuntanuorisotyön kouluttajille järjestämiin koulutus- ja opintopäiviin sekä kokouksiin.

Kouluttajien välistä kommunikointia lisätään. Kouluttajilla on WhatsApp-ryhmä, jossa voidaan viestittää nuoriso-osaston toimintaan liittyvistä asioista.

Tapahtumat:

Vuosi 2023 aloitetaan normaalisti viikkoharjoituksilla.

Helmikuussa 112-päivä asemalla. Keväällä osasto aloittaa leiri-ilmoittautumiset. Vuoden aikana alueelta sekä liitolta on tarjolla kilpailupäiviä sekä liikuntapäiviä.

Joka vuosi pidetään palkitsemistilaisuus, johon myös nuoriso-osasto osallistuu.

Syksyllä pidämme nuoriso-osastossa suositun 24 h -harjoituksen. 24 h -harjoituksessa sovelletaan kauden harjoituksissa opittuja taitoja kouluttajien järjestämissä sammutus- ja pelastusharjoituksissa.

Oman osaston kilpailuista pidetään sekä kalustokilpailu että tietokilpailu. Marraskuussa Päivä Paloasemalla- tapahtuma.

Virkistys:

Nuoriso-osaston kesäkauden päätös pidetään Malli VPK:n mökillä saunoen ja grillaten.

Vuosi päätetään kauden päätöksellä. Alue järjestää oman alueen päätöstapahtuman osastoille.

Leirit:

Nuoriso-osasto osallistuu keväällä toukokuussa järjestettävään Mallin alueen alueleiriin. On Malli VPK:n vuoro järjestää leiri. Nuoriso-osastostamme toivotaan suurta osallistumista leirille.

Heinäkuussa liiton leiri, syyskuussa syysleiri.

Varusteet:

Varustevarastoa siivotaan säännöllisin väliajoin.

Esimerkki toimintakertomuksesta

Nuoriso-osaston toimintakertomus vuodelta 2012
Malli VPK 4.1.2013

Nuoriso-osasto
Laatijan nimikirjaimet

Yleistä
Vuosi 2012 oli osaston 32. toimintavuosi. Nuoriso-osasto jatkoi vireää toimintaansa viime vuosien malliin. Nuorille suunnattuja tapahtumia oli vuoden aikana 46 kappaletta, joista tavanomaisia viikkoharjoituksia 33. Alueellisiin tai valtakunnallisiin tapahtumiin osallistuttiin 11 kertaa.

Nuoria osallistui myös palokunnan omaan tietokilpailuun ja Päivä Paloasemalla -tapahtumaan. Lisäksi nuorisojäseniä toimi avustajina joissakin hälytysosaston tapahtumissa. Harrastustunteja kertyi vuoden aikana yhteensä 19 eri nuorelle. Erityisesti hiljattain harrastuksensa aloittaneet kävivät harjoituksissa säännöllisen ahkerasti.

Hallinto
Osaston johtajana toimi varusmiespalveluksesta palannut Mikko Mallikas. Neiti Näpsäkkä ja Taavi Tavis jatkoivat osaston johdossa varajohtajina. Nuorisotyötoimikunnassa hallituksen edustajina jatkoivat Eetu Esimerkki ja Kalle Kunnollinen. Nuorten keskuudestaan äänestäminä kokousedustajina toimivat Ilona Iloinen ja Antti Ahkera.

Nuorisotyötoimikunta kokoontui vuoden aikana varsinaisiin kokouksiin kaksi kertaa. Lisäksi pidettiin kokous varhaisnuoriso-osaston perustamisaikeista sekä useita kilpailutoimikunnan kokouksia.

Kouluttajat
Kouluttajina ovat osaston johdon lisäksi toimineet aktiivisesti henkilöt X ja Y. Lisäksi koulutusapua on saatu hälytysosaston jäseniltä. Myös vanhimpia nuoria on hyödynnetty koulutustehtävissä. Liiton kouluttajakurssin kävivät keväällä henkilöt Z ja Ö. Johtajakurssin suorittivat henkilöt C ja V.

Jäsenet
Osaston toimintavahvuus pysyi entisellä tasolla. Vuoden 2012 lopussa osaston virallinen koko oli 18 nuorta, harrastustunteja kertyi vuoden aikana 19 eri nuorelle ja osaston oma listavahvuus oli 20 nuorta, joista oli poikia 18 ja tyttöjä 2.

Kevätkaudella toimintaan mukaan tuli kolme uutta jäsenkokelasta ja syyskaudella viisi. Kahdeksan epäaktiivista jäsentä tai jäsenkokelasta erosi tai erotettiin. Osaston jäsenten keski-ikä jatkoi nuortumistaan, ollen vuoden lopussa 13,1 vuotta. Jäseniksi vuonna 2012 liitettiin nuoret A, B, C ja D.

Viikkoharjoitukset
Varsinaisia viikkoharjoituksia pidettiin vuoden aikana 33 kertaa. Osallistujia oli keskimäärin 14,2 henkilöä kouluttajat mukaan lukien. Harjoitusten pääpaino on ollut toimintasuunnitelman mukaisesti palokuntataitojen monipuolisessa kehittämisessä.

Kevään tutustumiskäynti suuntautui viiden vuoden tauon jälkeen taas pelastusasemalle, jossa esittelystä vastasi paloesimies Hannu Hanhi. Suuren suosion keräsi myös maaliskuussa järjestetty seinäkiipeily paikallisella liikuntakeskuksella. Viikkoharjoitusten sisällöstä on erillinen liite.

Leirit
Kesäleiri 2012
Perinteinen kesäleiri järjestettiin Padasjoella 16.–22.7.2012. Palokunnastamme leirille osallistui 13 nuorta ja 8 aikuista seuraavasti: --. Leiriviikko sujui hyvin ja erityisesti nuorimpien leiriläisten telttakäytös yllätti positiivisesti.

48 h -harjoitus
Pelastusliiton perinteiset viikonloppuleiri ja toimintavalmiusharjoitus pidettiin tänä vuonna kokeilumielessä koko viikonlopun 48 h- harjoituksena elokuussa 26.–28.8. Kaikki osallistuvat palokunnat päivystivät yhteismajoituksessa Kallahden koululla ja ajoivat keikat sieltä käsin, ja lisäksi koululle oli järjestetty ohjelmaa ajanvietteeksi. Keikkoja tuli kaikille harjoituksen aikana 15 kappaletta. Nuoret pitivät tehtäviä pääsääntöisesti onnistuneina. Osallistujavahvuutemme jäi kiireisen elokuun viikonlopun vuoksi pieneksi (8 nuorta).

Kilpailut

Kilpailuvuosi oli monipuolinen ja menestyksekäs. Huippuhetkenä oli SM-kilpailujen 6. sija.

Liiton tietokilpailu

5.2.2011 Porvoossa järjestettyyn tietokilpailuun osallistuttiin joukkueella X, Y ja Z. Sijoitus 4/10.

Veikon Malja

Palokuntanuorten SM-kilpailuissa joukkueemme sijoittui upeasti sijalle 6/26. Kisa järjestettiin Jyväskylässä 14.5.2012. Joukkueena oli X (YJ), Y, Z, V, ja B.

Palokunnan sisäiset kilpailut

Palokunnan tietokilpailun nuorten sarjaan osallistui muutama nuori. Osaston oman Tonttukilpailun voitti X.

Muut tapahtumat

Järjestimme tänä vuonna liiton perinteisen laskettelureissun Himokselle 12.2.2012. Kouluttajat X ja Y vastasivat onnistuneen reissun järjestelyistä. Omasta palokunnastamme osallistui 8 nuorta ja 4 aikuista.

Alueen nuorisotyötoimikunta

Malli VPK oli edustettuna kaikissa nuorisotyötoimikunnan kokouksissa. Osaston varajohtaja Taavi Tavis on lisäksi toiminut valiokunnan varapuheenjohtajana.

Kouluttajat X, Y ja Z osallistuivat Karjalohjalla pidettyyn kouluttajaseminaariin 15.–16.10.2012. Seminaarissa pohdittiin ja suunniteltiin alueen nuorten toimintaa vuodelle 2013.

Palkinnot

Palokunnan vuosijuhlassa menneen vuoden aktiivisimpana nuorena palkittiin nuori A. Hänelle kertyi nuoriso-osaston toiminnassa 192 harrastustuntia. Toiseksi aktiivisin oli nuori B ja kolmanneksi C.

Esimerkki kausisuunnitelmasta

Malli VPK

Nuoriso-osasto syksy 2023						
	PVM	Aihe	OT/HT	Kouluttaja	Kuski	Huomioitavaa
Arki-osaami-nen	15.8.	Kauden aloitus	OT/HT			Varusteet/muodot
	22.8.	Solmut	OT/HT			
	29.8.	Liikunta/leikki	HT			Ulkovaatteet mukaan
	5.9.	112	OT			Oma puhelin mukaan
	12.9.	Alkusammutus	HT			
Sammu-tus	19.9.	Kalustotuntemus	OT/HT			
	26.9.	Vesiposti/vesihuolto	HT			
	3.10.	Letkukalusto	OT/HT			
	10.10.	Vierailu	OT/HT			
	17.10.	Leikki/liikunta	HT			
	24.10.	Syysloma				
Ihmisen pelasta-minen	31.10.	Ea	OT/HT			
	7.11.	Pvat	OT/HT			
	14.11.	Savusukellus	OT/HT			Labyrintti
Lopetus	21.11.	Osastojen yhteisharjoitukset	OT/HT			
	28.11.	Poistumisturvallisuus	OT/HT			Turvallisuuskävely
	5.12.	Kauden päätös / pikkujoulut				

Ladattava kausiohjelmapohja

Valmiita nuorten viikkoharjoituksia

Aukikirjoitettu viikkoharjoituskortti

Viikkoharjoitussuunnitelma

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Nuorten harjoitukset
Harjoitus: Katso kausisuunnitelmasta tulevan harjoituksen aihe

Kurssikuvaus	
Harjoituksen tavoite	Mieti, määrittele ja kirjaa selkeästi harjoituksen tavoitteet. Mitä haluat nuorten oppivan tässä harjoituksessa? Millä tasolla oppiminen tapahtuu? (muistaminen/ymmärtäminen/soveltaminen/arviointi/luominen)
Harjoituksen kuvaus	Kirjaa, mitä harjoituksessa on käytännössä tarkoitus tehdä.

Perustiedot	
Harjoituspäivä ja -aika	
Harjoituksen kesto yhteensä	
Harjoituspaikka	Varaa harjoituspaikka etukäteen.
Harjoitukseen osallistujat	
Vaadittu lähtötaso	Mieti, tarvitseeko nuorten harjoitella tai osata jotain ennakkoon harjoituksen alkaessa ja muista tiedottaa, jos jotain tulee harjoitella etukäteen. Kirjaa mahdolliset osaamisvaatimukset.

Harjoituksen järjestäminen	
Harjoituksen suunnittelija	
Harjoituksen johtaja	Kirjaa, kuka johtaa harjoitusta.
Harjoituksen kouluttajat	Mieti ja kirjaa, kuinka monta kouluttajaa vähintään on oltava paikalla ja tarvitaanko esimerkiksi kuljettajia. Selvitä ennakkoon, että saat tarvittavan määrän kouluttajia

Turvallisuus	
Riskiarvio	Kirjaa mahdolliset harjoituksen riskit ylös.
Turvajärjestelyt	Kirjaa turvajärjestelyt, joiden avulla tunnistetut riskit minimoidaan.

Harjoitussuunnitelma			
VAIHE		**KESTO (min)**	**SISÄLTÖ**
ALOITUS	**Alku-motivointi ja aloitus**		**Kirjaa tähän, miten aloitat ja miten motivoit nuoret:** Luo myönteinen ilmapiiri. Kerro, mitä harjoitellaan ja miksi se on tärkeää. Kerro myös harjoituksen tavoitteet ja miten harjoitus etenee.
SISÄLTÖ	**Teoriaopetus**		**Kirjaa, mitä opetetaan ja mitä opetusmenetelmiä käytetään:** Muistele, mitkä olivat harjoituksen tavoitteet ja suunnittele opetus niihin peilaten. • Opeta harjoiteltava asia. • Muista mielekkään oppimisen periaatteet: – aktiivisuus – yhteistoiminnallisuus – tavoitteellisuus – tilannesidonnaisuus – itseohjautuvuus • Havainnollista. • Jäsennä opittava aihe sopiviksi annospaloiksi. • Käytä monipuolisia opetusmenetelmiä. • Kertaa tärkeimmät asiat. • Varmista, että asia on opittu.
	Harjoittelu-osio		**Kirjaa, mitä ja miten harjoitellaan, miten harjoitus etenee ja mitkä ovat harjoituksen tavoitteet:** • Varmista ennen harjoituksia oma osaamisesi kaluston käytössä. • Kerro harjoituksen aihe, tavoitteet ja eteneminen. • Herätä halu oppimiseen. • Luo myönteinen ilmapiiri oppimistapahtumaan. • Sijoitu siten, että kaikki näkevät, kun näytät suoritusta. • Havainnollista: tältä suorituksen pitäisi näyttää ja näin se tehdään teknisesti oikein. • Anna nuorten harjoitella mahdollisimman paljon. • Hyväksy vain oikein tehdyt suoritukset, korjaa virheelliset suoritukset. • Varmista harjoittelun aikana, ettei harjoituspaikassa ole häiriötekijöitä. • Kertaa nuorten kanssa harjoituksen tärkeimmät asiat. • Huoltakaa yhdessä kalusto ja sijoittakaa se oikealle paikalle.
LOPETUS	**Yhteenveto**		Keskustelkaa, mitä jäi mieleen viikkoharjoituksista, miltä harjoitukset tuntuivat.
	Oppimis-keskustelu		Keskustelkaa, mitä opittiin ja miten opittua voi hyödyntää.
	Palautteen-keruu ja lopetus		**Kirjaa, miten keräät palautteen:** Mieti, miten keräät palautteen harjoituksista nuorille ja nuorilta kouluttajille.

Kirjallisuutta ja hyödyllisiä sivustoja

Aalto-Kekäläinen, E., Alatalo, T., Holmberg-Lehto, E., Hurula, V., Moisander, T., Somerkoski, B., Rulja, P., Tervala, V. & Viitasalo H. (2014). Kipinä – Palokuntanuorisotyön käsikirja. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. https://issuu.com/spek_ry/docs/oppaita_palokuntalaisille_kipina?fr=sYWE0Zjc1NDAwNA

Elgland, C. & Kunnamo, O. (2023). Palokuntanuorisotoiminnan erityistilanteet -opas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. https://issuu.com/spek_ry/docs/palokuntanuorisotoiminnan_erityistilanteet_opas_20?fr=sYzQxMDU4NjA2ODg

Holmberg, E. & Kunnaskari, M. (2009). Palokuntatapahtuman järjestämisopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK. https://issuu.com/spek_ry/docs/j_rjest_misopas?fr=sMDNiNTc1NDAwNA

Koivunen, P. (2021). Palokuntayhdistys toimii. Suomen Sopimuspalokuntien Liitto. https://sspl.fi/wp-content/uploads/2022/11/Palokuntayhdistys_toimii_sivuttain_2022.pdf

Ryhmärenki. https://ryhmarenki.fi/

Sirola-Korhonen, K. (2017). Osallistavat menetelmät: Vinkkejä ja virikkeitä kouluttajalle. Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry ja KSL-opintokeskus. https://www.ksl.fi/app/uploads/2022/01/Osallistavat-menetelmat-KSL-verkko.pdf

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry &Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry. (2015). Yhdistysten hyvä hallintotapa. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/hh-opas_nettiin.pdf.

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. Nuori työntekijä. https://tyosuojelu.fi/tyosuhde/nuori-tyontekija

Valanne, M., Alaniska, H. & Tanskanen-Kudjoi, T. (2023). Lisää laatua koulutukseen: Opas järjestön kouluttajalle. Opintokeskus Sivis. https://www.opintokeskussivis.fi/app/uploads/2023/10/Lisaa-laatua-koulutukseen.pdf

Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2017. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170211

Kausisuunnitelmat: Lahden VPK:n nuoriso-osasto
Toimintasuunnitelma: Rauman VPK:n nuoriso-osasto

Suomen Pelastusalan
Keskusjärjestö
SPEK